

**GALIMYBIŲ STUDIJA DĖL SPORTO SPECIALISTŲ
RENGIMO LIETUVOJE TOBULINIMO**

2021
Vilnius

Turinys

Įvadas.....	3
I dalis. Teisės aktų ir strateginių dokumentų analizė.....	4
1.1. Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktai ir strateginiai dokumentai, nustatantys aukšto meistriško sporto ir fizinio aktyvumo skatinimo Europos Sąjungoje ir Lietuvoje siekius.....	4
1.2. Lietuvos teisės aktai ir strateginiai dokumentai, nustatantys sporto ir fizinio aktyvumo specialistų rengimo tikslus ir jų atitiktis Europos Sąjungos teisės aktams ir kitiems dokumentams.	7
II dalis. Lietuvos ir užsienio šalių sporto sektoriaus specialistų situacijos apžvalga	11
2.1. Sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus apibrėžtis pagal veiklas ir profesijas.....	11
2.2. Užsienio šalių sporto sektoriaus specialistų darbo rinkos situacijos apžvalga.....	16
2.3. Europos Sąjungos šalių ir Lietuvos sporto sektoriaus specialistų statistinių duomenų apžvalga	23
2.4. Lietuvos ir Europos Sąjungos šalių sporto sektoriaus specialistų statistinių duomenų apžvalga	29
2.4.1. Specialistų teikiamų paslaugų tipas (aukšto meistriško sporto ir fizinio aktyvumo srityse)	29
2.4.2. Specialistų skaičius pagal teikiamų paslaugų tipą.....	30
2.4.3. Specialistų skaičius amžiaus aspektu	30
2.4.4. Specialistų atitiktis kvalifikaciniams reikalavimams	33
2.4.5. Specialistų kvalifikacijos atitiktis Europos ir Lietuvos kvalifikacijų sandarose nustatytam lygmeniui	34
III dalis. Aukšto meistriško sportininkų rengimo ir fizinio aktyvumo skatinimo sąsaja su sporto sektoriaus specialistų kvalifikacijų reglamentavimu	37
IV dalis. Aukšto meistriško sportininkų rengimo ir fizinio aktyvumo specialistų poreikio ir tobulintinų kvalifikacinių reikalavimų rodiklių perspektyva	40
V dalis. Rekomendacijos	43
Literatūra.....	44

Įvadas

Galimybių studijos tikslas – išanalizuoti situaciją, susijusią su sporto sektoriuje dirbančių asmenų kompetencijomis ir numatyti sporto specialistų veiklos tobulinimo galimybes Lietuvoje.

Galimybių studija parengta remiantis Lietuvos ir užsienio šalių teisės aktais, reglamentuojančiais sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus vystymąsi ir specialistų rengimą bei tobulinimą, strateginiais dokumentais, oficialiosios statistikos, mokslinių tyrimų, sociologinių apklausų, interneto šaltinių duomenimis.

Galimybių studiją sudaro keturios dalys, rekomendacijos ir literatūros sąrašas. Pirmoje dalyje pateikiama Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktų ir strateginių dokumentų, nustatančių aukšto meistriškumo sporto ir fizinio aktyvumo skatinimo Europos Sąjungoje ir Lietuvoje apžvalga. Analizuojami Lietuvos teisės aktai ir strateginiai dokumentai, nustatantys sporto ir fizinio aktyvumo specialistų rengimo tikslus ir jų atitiktį Europos Sąjungos teisės aktams ir kitiems dokumentams. Antroje dalyje pristatoma situacija apie Lietuvos ir užsienio šalių sporto sektoriuje dirbančius sporto specialistus. Pateikiama Lietuvos ir Europos Sąjungos šalių sporto sektoriaus specialistų statistinių duomenų apžvalga. Trečioje dalyje aptariama aukšto meistriškumo sportininkų rengimo ir fizinio aktyvumo skatinimo sąsaja su sporto sektoriaus specialistų kvalifikacijų reglamentavimu. Ketvirtoje dalyje numatoma aukšto meistriškumo sportininkų rengimo ir fizinio aktyvumo specialistų poreikio ir tobulintinių kvalifikacinių reikalavimų rodiklių perspektyva.

Galimybių studija atlikta Mykolo Romerio universiteto ekspertų 2021 m. lapkričio 23 d.– gruodžio 15 d., Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos užsakymu.

I dalis. Teisės aktų ir strateginių dokumentų analizė

1.1. Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktai ir strateginiai dokumentai, nustatantys aukšto meistriškumo sporto ir fizinio aktyvumo skatinimo Europos Sąjungoje ir Lietuvoje siekius

Sporto ir fizinio aktyvumo svarba, prieinamumo sąlygų kiekvienam žmogui sudarymas ir tinkamos kvalifikacijos specialistų užtikrinimas aktualus visai Europos Sąjungai. 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, sportas oficialiai pateko į bendrąją kompetencijos sritį. Europos Sąjunga plėtoja europinę pakraipą sporto srityje, skatina teisingumą bei aktyvumą sporto varžybose ir už sportą atsakingų organizacijų bendradarbiavimą, taip pat saugo sportininkų, ypač pačių jauniausių, fizinį ir moralinį integralumą.

Baltoji knyga dėl sporto (2007) paragino valstybes nares išnagrinėti, kaip būtų galima skatinti aktyvų gyvenimą būdą ir šiam tikslui pasitelkti nacionalines švietimo ir mokymo sistemas, įskaitant mokytojų rengimą. Išryškinant visuomeninį sporto vaidmenį, akcentuojama sporto svarba švietimo ir mokymo srityje. Sportas stiprina Europos žmogiškąjį kapitalą, nes vaidina svarbų vaidmenį formalaus ir neformalaus švietimo srityje. Sporto ugdomos vertybės padeda plėsti žinias, didinti motyvaciją, lavinti įgūdžius ir skatinti pasirengimą dėti asmenines pastangas.

ES Fizinio aktyvumo gairės (2008) išryškino trejų sąveiką švietimo sektoriaus ir fizinio aktyvumo ryšį: 1) mokyklų fizinio ugdymo pamokos, 2) vietos bendruomenių fizinis aktyvumas (pavyzdžiui, sporto klubuose) ir 3) fizinio ugdymo mokytojų, trenerių bei sveikatos priežiūros specialistų rengimas ir švietimas. Siekiant gerai parengti specialistus, kuriančius fizinio aktyvumo priemones ir programas, reikia derinti įvairių sričių (sveikatos, fizinio aktyvumo, sporto ir sporto medicinos) žinias, įgūdžius ir gebėjimus.

Dokumentas „Europos sporto dimensijos plėtojimas“ (2011) pagrindžia švietimo, mokymo ir kvalifikacijų pripažinimo sporte svarbą. Skatinama remti novatoriškas iniciatyvas pagal Mokymosi visą gyvenimą programą. Teigiama, jog sporto centrų ir jų personalo kokybė turėtų būti pakankamai aukšta siekiant apsaugoti sportininkų dorovinį ir ugdymosi tobulėjimą bei profesinius interesus.

ES darbo planas sporto srityje 2021–2024 m. numato tris prioritetines sritis: 1) sąžiningumo ir vertybių apsaugą sporte; 2) socialinius, ekonominius ir aplinkosauginius sporto aspektus; 3) dalyvavimo sporte ir sveikatinamojo fizinio aktyvumo skatinimą.

Pasaulio sveikatos organizacijos Europos fizinio aktyvumo skatinimo strategija 2013–2025 siekiama skatinti fizinį aktyvumą tarp įvairių amžiaus grupių – nuo vaikų iki garbaus amžiaus senjorų. Judėjimas turėtų tapti neatsiejama ne tik kasdienio gyvenimo, bet ir visos sveikatos apsaugos ir bendros valstybės politikos dalimi. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad mažas gyventojų fizinis aktyvumas nėra vien tik sveikatos specialistų rūpestis, bet yra glaudžiai susijęs su kitų valstybės ir privataus ūkio sektorių, visuomeninių organizacijų, bendruomenių ir kitų sveikatai neabejingų entuziastų veikla. Tik bendros pastangos puoselėjant fiziškai aktyvų gyvenimo būdą, integruojant jį visose žmogaus veiklos srityse, gali prisidėti prie sveikesnės ir laimesnės Europos kūrimo.

Europos Tarybos ir valstybių narių vyriausybių atstovų išvadose dėl tarpsektorinio bendradarbiavimo skatinant sportą ir fizinį aktyvumą visuomenėje (2020) teigiama, kad sportas ir fizinis aktyvumas turi daug sąsajų su kitais politikos sektoriais, tokiais kaip švietimas, sveikata, jaunimas, socialiniai reikalai, infrastruktūra, viešoji erdvė (t. y. parkai), miesto ir kaimo plėtra, transportas, aplinka,

moksliniai tyrimai, inovacijos, skaitmeninimas, kultūra, ekonomika, užimtumas, turizmas ir tarptautinis bendradarbiavimas, įskaitant atitinkamas finansavimo priemones jiems.

Lietuvos Respublikos sporto įstatymas nustato sporto principus, sporto sistemą ir jos valdymą, reglamentuoja valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų kompetenciją sporto srityje, reikalavimus fizinio aktyvumo ar aukšto meistriško sporto specialistams ir fizinio aktyvumo ar aukšto meistriško sporto instruktoriams, sporto organizavimą, sportuojančių asmenų sveikatos tikrinimą, sporto renginių saugumo reikalavimus, sporto finansavimą, antidopingo ir kovos su manipuliavimu aukšto meistriško sporto varžybomis politikos įgyvendinimą, valstybės skatinimą už pasiektus aukšto meistriško sporto laimėjimus.

2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas (2020, toliau – NPP) numato du sporto ir fizinio aktyvumo sektoriui įgyvendintinus strateginius tikslus:

- 1) Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtraukti, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį.
- 2) Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą.

XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos (2020) projektu *Fizinį aktyvumą, įtraukti ir aukštą meistrišumą užtikrinanti sporto sistema* siekiama suformuoti stabilų pagrindą kurti aukšto meistriško sportininkų rengimo sistemą ir skatinti fizinį visuomenės aktyvumą, o reikalingiems pokyčiams įgyvendinti numatoma tobulinti Lietuvos Respublikos sporto įstatymą.

Viena svarbiausių sporto vaidmens visuomenėje išraiška yra gyventojų požiūrio į sportą ir dalyvavimo sporte rezultatai, kurie pirmą kartą šalyje organizuoto tyrimo metu buvo gauti 2002 m. Vėliau tyrimai buvo kartoti (2007, 2011), nuo 2013 m., atsižvelgiant ES Fizinio aktyvumo gairių rekomendacijas (2008), tyrimai buvo atliekami kasmet, o nuo 2017 m. – kas antrus metus. 2002 m. pirmieji gauti rezultatai parodė, kad daugiau nei pusė apklaustųjų nedalyvavo sporte. Vertinant devyniolikos metų laikotarpį, nesportuojančiųjų skaičius 2021 m. yra sumažėjęs ir siekia 33 proc. (1 lentelė.). 2017 m. tyrimas atskleidė, kad didžioji dalis (85 proc.) proc. respondentų nurodė užsiimantys kita aktyvia fizine veikla, pvz., važiuoja dviračiu, dirba sode, kieme, aktyviai vaikšto ir pan. 2021 m. tyrimo rezultatai parodė, kad sportuojantys dažniausiai užsiima ėjimu (21 proc.), bėgimu (18 proc.), mankšta ar pratimais ant kilimėlio namuose (16 proc.) bei dviračių sportu (11 proc.).

1 Lentelė. Lietuvos gyventojų dalyvavimo sporte rodikliai (%)

Dalyvavimo tipas / Metai/ Respondentų skaičius	2002/ 7512	2007/ 3974	2011/ 4007	2013/ 1019	2013/ 1007	2015/ 1014	2016/ 1519	2017/ 1525	2019/ 3019	2021/ 1009
Organizuotas sportas	16,6	15,9	20,6	50	38	59	56,0	60	64	67
Nedalyvauja	52,4	51,6	36,8	47	61	40	41,0	38	34	33
Neorganizuotas sportas/neatsakė	31,04	32	46,8	3	1	1	3	1	2	-

Šaltinis: Lietuvos sporto informacijos centras, Spinter research

2021 m. *Spinter research* atlikto tyrimo duomenimis, du trečdaliai (67 proc.) visų apklaustųjų sportuoja ar mankština, o trečdalis (33 proc.) nurodė, jog nesimankština ir nesportuoja. Lyginant su 2019 m. duomenimis, besimankštinančiųjų dalis išaugo trimis procentiniais punktais (nuo 64 proc. iki 67 proc.).

2018 m. Eurobarometro (Eurobarometer, 2017) duomenimis, 51 proc. Lietuvos gyventojų neužsiima fizine veikla, tačiau 75 proc. užsiima kita fizine veikla, kas iš principo parodo panašią tendenciją, gautą nacionalinių tyrimų metu. Tikslinga paminėti svarbius Eurobarometro tyrimo rezultatus:

- 59 proc. apklaustųjų nurodė, kad sportuoja namuose ir tik 10 proc. sporto klube, 5 proc. sporto centre, 3 proc. sveikatingumo centre;
- 46 proc. apklaustųjų pagrindine sportavimo priežastimi nurodė norą pagerinti sveikatą; norą pagerinti bendrą savijautą ir norą pasilinksinti atitinkamai nurodė 42 proc.;
- net 68 proc. apklaustųjų nėra sporto klubo nariai;
- net 97 proc. apklaustųjų nėra įsitraukę į savanorišką sportinę veiklą.

Svarbūs yra gyventojus motyvuojantys veiksniai, kurie, vertinant juos 2002–2021 m. laikotarpiu, iš esmės liko nepakitę: sveikata, fizinis pajėgumas ir pan. Tačiau tam tikrų nedalyvavimo sporte priežasčių analizė pateikia skirtingą situaciją. Nors didžiausią nedalyvavimo priežastis yra laiko trūkumas, bet labiau lietuvių nei europiečių išreikštos priežastys yra žemesnė motyvacija, bloga savijauta, finansinis pajėgumas, infrastruktūros tinkamumas ar pasiekiamumas (2 lentelė).

2 Lentelė. Pagrindinės priežastys, trukdančios reguliariau sportuoti ES ir Baltijos šalyse

Priežastys	ES	Latvija	Estija	Lietuva	Lietuva, 2021*
Laiko stoka	40	41	33	40	35
Motyvacijos ar susidomėjimo stoka	20	19	13	22	43
Negalia ar liga	14	21	24	18	12
Per brangi veikla	7	7	10	12	13
Nemėgsta konkurencinės veiklos	6	5	5	3	6
Baimė susižeisti	5	3	4	4	8
Kita	8	4	11	1	-

Šaltinis: Sport and physical activity, Eurobarometer, 2018; * - Spinter research, 2021

Atliktų tyrimų rezultatai rodo, kad nuolat daugėja organizuoto sportavimo dalyvių, kuriems suteikti paslaugas turėtų įvairaus lygio ir kvalifikacijų specialistai. Motyvacijos ar susidomėjimo stoka yra pagrindinė šalies gyventojų nesportavimo priežastis, todėl reikalingi specialistai, nuomonės formuotojai, kurie galėtų motyvuoti gyventojus judėti, pasiūlytų kūrybingus sprendimus, užtikrintų fizinio aktyvumo paslaugų prieinamumą. Kitas svarbus ypatumas – žmonės linkę sportuoti savarankiškai, todėl reikalinga skatinti įtraukti, bendruomenines iniciatyvas, kurti judėjimo kultūrą. Šioms veikloms realizuoti taip pat reikalingi kvalifikuoti specialistai.

1.2. Lietuvos teisės aktai ir strateginiai dokumentai, nustatantys sporto ir fizinio aktyvumo specialistų rengimo tikslus ir jų atitiktis Europos Sąjungos teisės aktams ir kitiems dokumentams

Lietuvos Respublikos sporto įstatymas nustato šalies **keturias** sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus specialistų kategorijas ir pateikia apibrėžtis (3 lentelė).

3 Lentelė. Lietuvos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus specialistų kategorijos ir jų apibrėžtys (2021)

Specialistas	Apibrėžtis
Aukšto meistriško sporto specialistas	Asmuo, vadovaujantis sportininko aukšto meistriško sporto pratyboms .
Fizinio aktyvumo ar aukšto meistriško sporto instruktorius	Asmuo, talkinantis fizinio aktyvumo ar aukšto meistriško sporto specialistui.
Fizinio aktyvumo specialistas	Specialistas, vadovaujantis asmens fizinio aktyvumo veiklai ir (arba) šviečiantis visuomenę sporto, fizinio aktyvumo ir taip pasiekiamo sveikatos stiprinimo klausimais.
Treneris	Aukšto meistriško sporto specialistas, rengiantis sportininką (sportininkus) aukšto meistriško sporto varžyboms ir (ar) jam (jiems) vadovaujantis šiose varžybose.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos sporto įstatymas

Aukšto meistriško sporto specialistas tik vadovauja sporto pratyboms, o treneris rengia sportininką varžyboms ir vadovauja varžyboms. Fizinio aktyvumo specialistas vadovauja fizinio aktyvumo veiklai ir šviečia visuomenę, o instruktorius tik talkina fizinio aktyvumo ar aukšto meistriško sporto specialistui.

Lietuvos Respublikos sporto įstatymo 11 straipsnis apibrėžia teisę dirbti fizinio aktyvumo ar sporto specialistu ar instruktoriumi, ar teikti fizinio aktyvumo ar sporto specialisto paslaugas:

1. Fizinio aktyvumo ir sporto pratybas gali vykdyti fizinio aktyvumo ar sporto specialistai ir instruktoriai, **vadovaujami fizinio aktyvumo ar sporto specialistu**.

2. Teisę dirbti **fizinio aktyvumo ar sporto specialistu** arba teikti fizinio aktyvumo ar sporto specialisto paslaugas turi:

1) *asmuo, įgijęs sporto studijų krypties arba kryptių grupės kvalifikacinį laipsnį arba baigęs fizinio ugdymo mokytojų rengimo studijų programą ir įgijęs atitinkamą kvalifikaciją arba jai lygiavertę aukštojo mokslo kvalifikaciją;*

2) *asmuo, turintis aukštąjį išsilavinimą ir švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka baigęs mokymus aukštojoje mokykloje, vykdančioje sporto studijų krypties studijas.*

3. Teisę dirbti **instruktoriumi** turi:

1) *asmuo, atitinkantis šio straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus;*

2) *asmuo, įgijęs vidurinį išsilavinimą ir švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka baigęs mokymus aukštojoje mokykloje, vykdančioje sporto studijų krypties studijas;*

3) *asmuo, studijuojantis pagal sporto krypties arba krypčių grupės ar fizinio ugdymo mokytojų rengimo studijų programą arba pagal studijų programą, apimančią fizinio aktyvumo srities mokymų turinio kompetencijas.*

11 straipsnio 6 dalis nustato, kad fizinio aktyvumo ar sporto specialistai ir instruktoriai švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka privalo tobulinti įgytas kompetencijas. 7 dalyje nustatyta, kad trenerių, dirbančių valstybės ar savivaldybių biudžetinėse įstaigose, kvalifikacinių kategorijų suteikimo tvarką nustato švietimo, mokslo ir sporto ministras.

Sporto plėtros programa 2021–2030 (2021 m. projektas, toliau – SPP) atliepia Nacionalinio pažangos plano (2021–2030, toliau – NPP) uždavinius, iškelia problemas ir įvardina spęstinių problemų priežastis (4 lentelė).

4 Lentelė. Nacionalinio pažangos plano (2021–2030) uždaviniai ir Sporto plėtros programos 2021–2030 priemonės bei nuostatos sporto specialistų rengimo klausimais

NPP uždavinys: „4.4. Siekti gausinti aukščiausius Lietuvos sporto pasiekimus“	
Priemonės	Nuostatos
SPP Problema:	Sporto sistema neužtikrina aukščiausių sporto pasiekimų.
Spęstinos problemos priežastys: 2. Trūksta sportininkams rengti reikalingų kvalifikuotų sporto specialistų.	2.1. Šiuolaikinių aukšto meistriškumo sporto tendencijų neatliepanti trenerių rengimo, motyvacijos ir kvalifikacijų kėlimo sistema, jų profesinio tobulinimo trūkumas. 2.2. Mokslininkų paslaugomis naudojasi vos ketvirtadalis rengiamų sporto šakų sportininkų ir trenerių. 2.3. Sporto medicinos specialistų ir paslaugų apimčių ir mobilumo trūkumas.
4. Lietuva atsilieka nuo ES šalių vidurkio pagal sportuojančiųjų ir besimankštinančiųjų skaičių.	4.4. Sisteminio valdymo žmogiškųjų išteklių fizinio aktyvumo ir pradinio lygmens sporto (angl. grassroots sport) srityje trūkumas.

Šaltinis: [662d1b75-438d-4c9b-937b-74d98a69a7ba \(lrv.lt\)](https://662d1b75-438d-4c9b-937b-74d98a69a7ba.lrv.lt); [PAGRINDIMAS \(lrv.lt\)](https://pagrindimas.lrv.lt)

Sprendžiant NPP 4.4. uždavinį detalizuojamos spęstinių problemų priežastys. Pabrėžiama, jog plečiantis sporto rinkai, auga įvairaus profilio ir išsilavinimo sporto specialistų paklausa, tačiau stebimas rengiamų specialistų skaičius mažėjimas. Siekiant didinti gyventojų fizinį aktyvumą, atsiranda būtinybė rengti įvairesnių kvalifikacijų ir išsilavinimo lygių specialistus. Visumoje lėtai adaptuojamos šiuolaikinius aukšto meistriškumo sporto reikalavimus atitinkantčios trenerių rengimo sistemos. Stokojama nuoseklios sporto specialistų kvalifikacijos tobulinimo sistemos. Pažymima, jog mokslininkų paslaugomis naudojasi vos ketvirtadalis rengiamų sporto šakų sportininkų ir trenerių. Esama fizinio aktyvumo instruktoriaus kvalifikacijos įgijimo sistema yra nelanksti ir neskatina sporto paslaugų sektoriuje dirbančių asmenų skaičiaus augimo, o nesukurta sporto sektoriaus specialistų kvalifikacijos tobulinimo įvairiuose kvalifikaciniuose lygmenyse sistema apsunkina naujų, inovatyvių, duomenimis pagrįstų fizinio aktyvumo skatinimo ir sveikatos stiprinimo būdų įgyvendinimą. Fizinio aktyvumo instruktorių rengimo sistema nesuderinta su esamu Europos fizinio

aktyvumo ir sveikatingumo sektoriaus specialistų rengimo modeliu ir tik dalinai atliepia tikslinių gyventojų grupių teikiamų paslaugų poreikius.

XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos (2020) projektu *Fizinį aktyvumą, įtrauktį ir aukštą meistriškumą užtikrinanti sporto sistema* numatoma siekiamybė, kad ikimokyklinėse ir pradinėse švietimo įstaigose kokybišką ir pakankamą vaikų fizinį aktyvumą užtikrintų kvalifikuoti specialistai. Planuojama skatinti jaunų trenerių pritraukimą ir nuolatinį trenerių kompetencijų tobulinimą, tai taptų prioritetiniu kriterijumi vertinant sporto federacijų programas ir skiriant joms finansavimą.

Turizmo, sporto, renginių ir poilsio paslaugų sektoriaus profesinis standartas (2019) apibrėžia devynias sporto posektoriaus kvalifikacijas ir jų lygius (5 lentelė)

5 Lentelė. Turizmo, sporto, renginių ir poilsio paslaugų sektoriaus kvalifikacijos ir jų lygiai

Kvalifikacijos pavadinimas	Kvalifikacijos lygis (pagal Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 535 „Dėl Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo patvirtinimo“, priedą)	Kvalifikacijos lygis (pagal Europos Sąjungos Tarybos 2017 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendaciją dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandaros, kuria panaikinama 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos kūrimo (OL 2017 C 189, p. 1))
Posektoriaus pavadinimas – Turizmo posektorius		
Kelionių pardavimo agentas	IV	IV
Kelionių vadovas	V	V
Gidas	VI	VI
Turizmo vadybininkas	VI	VI
Turizmo plėtros vadybininkas	VII	VII
Posektoriaus pavadinimas – Sporto posektorius		
Fizinio aktyvumo instruktorius	IV	IV
Sporto organizacijos veiklos administratorius	IV	IV
Aukšto meistriškumo sporto instruktorius	V	V
Fizinio aktyvumo specialistas	V	V
Aukšto meistriškumo sporto specialistas	VI	VI
Fizinio aktyvumo specialistas	VI	VI
Sportinės veiklos vadybininkas	VI	VI
Aukšto meistriškumo sporto specialistas	VII	VII
Sporto vadybininkas	VII	VII
Posektoriaus pavadinimas – Renginių ir poilsio paslaugų posektorius		
Renginių ir poilsio paslaugų organizatorius	IV	IV
Renginių vadybininkas	VI	VI

Šaltinis: Turizmo, sporto, renginių ir poilsio paslaugų sektoriaus profesinis standartas (2019)

Svarbu pažymėti, jog Lietuvos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus specialistų rengimui yra reikšmingos **ES Fizinio aktyvumo gairės (2008)**, kuriose skiriamas ypatingas dėmesys Sveikatos priežiūros specialistų rengimui:

15 gairė. Valdžios institucijos turėtų nustatyti, kurių profesijų atstovai turi reikiamų gebėjimų fiziniam aktyvumui skatinti, ir išnagrinėti, kaip, taikant tinkamas pripažinimo sistemas, galima paraginti tų profesijų specialistus imtis skatinti fizinį aktyvumą.

23 gairė. Studijuojantiems ir (arba) kvalifikaciją keliantiems fizinio lavinimo mokytojams, sveikatos priežiūros specialistams, treneriams, sporto ir laisvalaikio centrų vadovams ir žiniasklaidos atstovams reikėtų teikti informacijos apie fizinio aktyvumo būtinybę, būdus, kaip geriausia būti fiziškai aktyviems kasdieniame gyvenime ir atitinkamai keisti gyvenimą.

24 gairė. Į ES sveikatos specialistų rengimo programas reikėtų įtraukti fizinio aktyvumo, sveikatingumo ir sporto medicinos temas.

Atkreiptinas dėmesys, kad šalies sporto ir fizinio aktyvumo paslaugų teikime dalyvauja ir sveikatos priežiūros specialistai kineziterapeutai, turintys tinkamą žinių ir įgūdžių bagažą. Kineziterapeutų veikla galėtų būti panaudota visuomenės sveikatos stiprinimui per fizinį aktyvumą, tačiau dėl šiuo metu galiojančio sveikatos ir sporto sričių teisinio reglamentavimo šiems specialistams sudėtinga dalyvauti sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus darbo rinkoje.

Dokumentas „Europos sporto dimensijos plėtojimas“ (2011) pagrindžia švietimo, mokymo ir kvalifikacijų pripažinimo sporte svarbą. Skatinama remti novatoriškas iniciatyvas pagal Mokymosi visą gyvenimą programą. Teigiama, jog sporto mokymo centrų ir jų personalo kokybė turėtų būti pakankamai aukšta siekiant apsaugoti sportininkų dorovinį ir ugdymosi tobulėjimą bei profesinius interesus. Pripažįstama, kad reikia aukštesnės kvalifikacijos darbuotojų sporto sektoriuje. Aukštas profesionalumo lygis ir sporto profesijų įvairovė kartu didėjant judumui ES pagrindžia būtinybę pripažinti sporto kvalifikacijas nacionalinėse kvalifikacijų sistemose ir prilyginti Europos kvalifikacijų sandarai (EKS). Be to, raginama skatinti neformaliojo ir savaiminio mokymosi, įgyto per tokias veiklas kaip savanoriška veikla bei reglamentuojamoms su sportu susijusioms profesijoms reikalingoms kvalifikacijoms patvirtinimą ir pripažinimą.

ES darbo planas sporto srityje 2021-2024 m. numato tris prioritetas: 1) socialiniai ir ekonominiai ir aplinkosauginiai sporto aspektai; 2) dalyvavimo sporte ir sveikatinamojo fizinio aktyvumo skatinimas; 3) sąžiningumo ir vertybių apsauga sporte. Srities sąžiningumo ir vertybių apsaugos sporte tema *Sportas ir švietimas* akcentuoja sportą kaip asmeninių, socialinių ir mokymosi įgūdžių, taip pat tolerancijos, solidarumo, įtraukimo ir kitų sporto vertybių bei ES vertybių skatinimo sistemą. Skiriamas specialus dėmesys įgūdžių vystymui ir sportininkų bei darbuotojų, ypač trenerių, kvalifikacijoms. Taip pat išskiriamas dvigubos karjeros klausimas, nes dalis aukšto meistriškumo sportininkų ateityje tampa sporto ir fizinio aktyvumo paslaugų teikėjais. Būtina pažymėti, kad pastarąjį dešimtmetį švietimo ir mokymo klausimas nuolat buvo vienas svarbiausių ES sporto srities politikos prioritetų.

II dalis. Lietuvos ir užsienio šalių sporto sektoriaus specialistų situacijos apžvalga

2.1. Sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus apibrėžtis pagal veiklas ir profesijas

Profesinio mokymo metodikos centras 2005–2008 m., vykdydamas projektą „Nacionalinės profesinio rengimo standartų sistemos plėtra“, parengė **Sporto sektoriaus studiją (2008)**. Pagrindinis studijos tikslas – remiantis sporto sektoriaus plėtros tendencijų Lietuvoje ir kitose šalyse analize, nustatyti darbuotojų skaičiaus kaitą bei mokymo poreikius penkeriems metams ir pateikti konkrečias rekomendacijas darbo jėgos pasiūlos ir paklausos atitikčiai gerinti sektoriuje.

Buvo išskirtos tiesioginės sporto veiklos (pvz., sporto klubai, mokyklos) ir su sportu susijusios veiklos (pvz., sporto inventoriaus gamyba, prekyba, sveikatos priežiūros paslaugos). Sporto sektorius buvo apibrėžtas pagal Europos sporto ir su sportu susijusios ekonominės veiklos klasifikaciją (European Classification of Sport and Sport Related Economic Activities, 1999) bei **Ekonominių veiklų rūšių klasifikatorių (EVRK)**, kaip ekonominė veikla, siekiant užtikrinti galimybę studijos rezultatus palyginti tarptautiniu mastu. Pagrindinė studijos išvada, kad specialistų (sporto ir su sportu susijusių) pasiūlos ir paklausos balansas – teigiamas, todėl kol kas realios grėsmės, kad darbuotojų trūkumas šiose grupėse ateityje, nėra. Paklausa viršija pasiūlą aptarnavimo personalo grupėje, kurioje išaugs paklausa techninio aptarnavimo personalui, sporto prekių pardavėjams, sporto įrenginių prižiūrėtojams ir pan. Sektoriaus ateitis daugiausiai priklausys nuo išorinių faktorių: investicijų į infrastruktūrą bei sektoriaus darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo, sveikos gyvensenos propagavimo, tinkamų sąlygų sporto rėmimui sudarymo, o taip pat darbo sąlygų sektoriuje gerinimo. Studijos išvadas iš esmės pakoregavo 2008 m. prasidėjusi finansų krizė.

Šioje galimybių studijoje siekiant apibrėžti sporto veiklą tai pat bus remiamasi EVRK ir **Lietuvos profesijų klasifikatoriumi (LPK)**, kuris sudarytas pagal tarptautinį profesijų klasifikatorių (International Standard Classification of Occupations, ISCO, 2008). Pagal EVRK sportinė veikla yra 93.1 grupėje (5 lentelė), į kurią įeina sporto įrenginių eksploatavimo veikla; sporto komandų ar klubų veikla, visų pirma dalyvavimas sporto varžybose, į kurias žiūrovams parduodami bilietai; savarankiški atletai, dalyvaujantys varžybose ar lenktynėse, į kurias parduodami bilietai; lenktynių dalyvių, tokių kaip automobiliai, šunys, arkliai ir kt., savininkų, pirmiausia užsiimančių jų įtraukimu į lenktynes ar kitus žiūrovams patrauklius sporto renginius, veikla; sporto trenerių, sporto renginiuose ar varžybose teikiančių specializuotas sportininkų rėmimo paslaugas, veikla; sporto arenų ir stadionų operatorių veikla; kita, niekur kitur nepriskirta, sporto renginių organizavimo, skatinimo ar vadybos veikla.

5 Lentelė. Sporto veikla pagal *statistinę* sampratą

<i>Skryius</i>	<i>Grupė</i>	<i>Klasė</i>	<i>Poklasis</i>	<i>Pavadinimas</i>
93				Sportinė veikla, pramogų ir poilsio organizavimo veikla
	93.1			Sportinė veikla
		93.11		Sporto įrenginių eksploatavimas
		93.12		Sporto klubų veikla
		93.13		Kūno rengybos centrų veikla
		93.19		Kita sportinė veikla
			93.19.10	Sportinė ar mėgėjų medžioklė ir su ja susijusi veikla
			93.19.20	Sportinė ar mėgėjų žvejyba ir su ja susijusi veikla
	93.2			Pramogų ir poilsio organizavimo veikla
		93.21		Atrakcionų ir teminių parkų veikla
		93.29		Kita pramogų ir poilsio organizavimo veikla

Šaltinis: Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius

EVRK išskiriami keturi 93.1.Sportinės veiklos poklasiai:

93.11 Sporto įrenginių eksploatavimas. Į šią klasę įeina: atvirų ar uždarų patalpų sporto renginių įrenginių, kurie gali būti atviri, uždari ar pridengti, su žiūrovams skirtomis sėdimomis vietomis ar be jų, eksploatavimas: • futbolo, žolės riedulio, kriketo, regbio stadionų • autodromų, šunų lenktynių trekų ir hipodromų • plaukymo baseinų ir stadionų • lengvosios atletikos stadionų • žiemos sporto arenų ir stadionų • ledo ritulio arenų • bokso arenų • golfo aikštynų • kėglių (boulingo) takų - atvirų ar uždarų patalpų profesionalų ar sporto mėgėjų sporto renginių organizavimo ir jų pravedimo paslaugas teikiančių organizacijų, turinčių nuosavus sporto įrenginius, veikla

93.12 Sporto klubų veikla. Į šią klasę įeina: sporto klubų, nesvarbu profesionalų, pusiau profesionalų ar mėgėjų, veikla, suteikianti galimybę klubų nariams užsiimti sportine veikla. Į šią klasę įeina: - sporto klubų veikla: • futbolo klubai • kėglinės (boulingo klubai) • plaukimo klubai • golfo klubai • bokso klubai • žiemos sporto klubai • šachmatų klubai • lengvosios atletikos klubai • šaudymo klubai ir kt.

93.13 Kūno rengybos centrų veikla. Į šią klasę įeina: kūno rengybos (fitneso) ir kultūrizmo klubų ir įrenginių veikla. Į šią klasę neįeina: sportinio ugdymo veikla, atliekama individualių mokytojų ar trenerių, žr. 85.51.

93.19 Kita sportinė veikla. Į šią klasę įeina: sportinių renginių prodiuserių ar rėmėjų, turinčių ar neturinčių nuosavus įrenginius, veikla - individualių, sportuojančių savo sąskaita, sportininkų ir atletų, teisėjų, ekspertų, sekundantų ir kt. veikla - sporto lygų ir reguliuojančiųjų įstaigų veikla - su sportinių renginių rėmimu susijusi veikla - lenktyninių žirgų žirgynų, šunidžių ir garažų veikla - sportinės žvejybos ir medžioklės draustinių eksploatavimas - kalnų vedlių veikla - sportinei ar mėgėjų medžioklei ir žvejybai būdingų paslaugų veikla.

Būtina pažymėti, kad nei į vieną klasę neįeina individualių sporto mokytojų ar trenerių mokymo paslaugų teikimas. Ši veikla priskiriama 85.51 veiklai:

85.51 Sportinis ir rekreacinis švietimas

Į šią klasę įeina grupinio ar individualaus sporto stovyklų ir mokyklų veikla. Taip pat įeina dieninių sporto stovyklų ir stovyklų su nakvyne veikla. Į šią klasę neįeina akademinė mokyklų, kolegijų ir universitetų su sportu susijusi veikla. Mokymai gali būti atliekami įvairiose vietose, pvz., savo ar kliento mokymo bazėse, švietimo įstaigose ar kitur. Šiai klasei priskiriamas mokymas yra formaliai organizuojamas. Į šią klasę įeina: sportinis ugdymas (beisbolo, krepšinio, kriketo, futbolo ir kt.) - stovyklų, sportinio ugdymo veikla - gimnastikos mokymas - jėjimo mokymas akademijose ar specialiose mokyklose - plaukimo mokymas - profesionalaus sporto instruktorių, mokytojų, trenerių veikla - kovos menų mokymas - kortų žaidimų mokymas (pvz., bridžo) - jėgos mokymas.

Sportinė veikla (93.1) yra statistinė sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus veikla, tačiau EVRK galime išskirti ir susijusias su sektoriumi veiklas arba tas veiklas, kurios daro įtaką arba turi poveikį sektoriui. Šios veiklos pagal Vilniaus sporto apibrėžtį (2019) siaurai ir plačiai sektoriaus apibrėžčiai vertinant sporto ekonominį poveikį šalies ekonomikai (Čingienė, Laskienė, 2013). Pateiktini šie veiklų pavyzdžiai:

- 18.24.20 Sportinės aprangos siuvimas
- 34.10.40 Sportinių automobilių gamyba
- 36.4 Sporto reikmenų gamyba
- 51.47.70 Sporto prekių ir žaislų didmeninė prekyba
- 71.40.10 Pramoginių valčių nuoma
- 71.40.20 Jojamųjų žirgų nuoma
- 71.40.30 Dviračių nuoma

Remiantis Lietuvos profesijų klasifikatoriumi (LPK), sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus profesijos priklauso 3 pagrindinei grupei *Technikai ir jaunesnieji specialistai*, 34 pogrūpiui *Jaunesnieji teisės, socialinės srities, kultūros ir giminiškų profesijų specialistai*, grupė 342 – Sporto ir kūno rengybos darbuotojai. Kiekviena profesija turi savo aprašą (6 lentelė)

6 Lentelė. Lietuvos profesijų klasifikatoriaus pagrindinės grupės, pogrūpis ir grupė (lietuvių ir anglų k.)

Pagrindinė grupė	Pogrūpis	Grupė	Profesijos
1			Vadovai/Managers
2			Specialistai/Professionals
3			Technikai ir jaunesnieji specialistai/Technicians and associate professionals
	34		Jaunesnieji teisės, socialinės srities, kultūros ir giminiškų profesijų specialistai/ Legal, Social, Cultural and Related Associate professionals
		342	Sporto ir kūno rengybos darbuotojai/Sport and Fitness Workers 3421 - Sportininkai ir žaidėjai /Athletes and Sports Players 3422 - Sporto treneriai, instruktoriai ir teisėjai /Sports Coaches, Instructors and Officials 3423 - Kūno rengybos ir poilsio instruktoriai bei programų vadovai /Fitness and Recreation Instructors and Programme Leaders
4			Tarnautojai/Clerical support workers
5			Paslaugų sektoriaus darbuotojai ir pardavėjai/Service and sales workers

6			Kvalifikuoti žemės, miškų ir žuvininkystės ūkio darbuotojai/Skilled agricultural, forestry and fishery workers
7			Kvalifikuoti darbininkai ir amatininkai/Craft and related trades workers
8			Įrenginių ir mašinų operatoriai ir surinkėjai/Plant and machine operators, and assemblers
9			Nekvalifikuoti darbininkai/Elementary occupations
0			Ginkluotų pajėgų profesijos/Armed forces occupations

Šaltinis: LPK, 2012

Sporto ir kūno rengybos darbuotojai (342) yra pagrindinė sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus specialistų grupė. Tačiau sektoriuje dirba ir kitų profesijų asmenys, kurie turi tiesioginę ar netiesioginę įtaką sektoriaus vystymuisi, kaip pavyzdžiui:

- **1219.10** Sporto įstaigos (organizacijos) direktorius (gen. direktorius)
- **1219.23** Stadiono direktorius
- **2221.05** Fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojas
- **2320.30** Fizinio lavinimo mokytojas
- **2451.06** Sporto komentatorius
- **2451.32** Žurnalistas
- **2229.02** Kineziterapeutas
- **3429.03** Sporto agentas
- **5220.06** Mažmeninės prekybos įmonės pardavėjas
- **5220.08** Didmeninės prekybos įmonės pardavėjas

Europos įgūdžių/kompetencijų, kvalifikacijų ir profesijų klasifikatorius (ESCO) veikia kaip žodynas, aprašantis, nustatantis ir klasifikuojantis ES darbo rinkai bei švietimui ir mokymui svarbias profesines profesijas ir įgūdžius. Šias sąvokas ir jų tarpusavio ryšius galima suprasti elektroninėmis sistemomis, kurios leidžia skirtingoms internetinėms platformoms naudoti ESCO tokioms paslaugoms kaip darbo ieškančių asmenų priderinimas prie darbo pagal jų įgūdžius, mokymų siūlymas žmonėms, norintiems persikvalifikuoti ar tobulinti ir pan. Pateikiami sporto profesijų kodai ir aprašai pagal LPK ir ESCO (7 lentelė).

7 Lentelė. Sporto profesijų kodai ir aprašai pagal LPK ir ESCO (lietuvių ir anglų k.)

Kodas	Profesija	Aprašas pagal LPK	Aprašas pagal ESCO
3421	Sportininkai ir žaidėjai <i>(Athletes and Sports Players)</i>	Sportininkai ir žaidėjai dalyvauja varžybose. Jie treniruojasi ir varžosi individualiai arba pasirinktoje sporto komandoje. Atliekamos užduotys: a) dalyvavimas ir varžymasis varžybose; b) dalyvavimas reguliariose pratybose ir treniruotėse, privačiose treniruotėse, siekiant palaikyti reikiamą kūno rengybos ir įgūdžių lygį; c) sportuoti skatinančios veiklos vykdymas ir pokalbiai su žiniasklaida; d) konkrečios sporto šakos išmanymas bei su konkrečiu sportu susijusių teisės aktų ir reglamentuojamųjų dokumentų laikymosi užtikrinimas; e) sprendimai dėl strategijų konsultuojantis su treneriais bei kitų varžybų dalyvių ir varžybų vietų sąlygų vertinimas. Profesijų pavyzdžiai: 342101 Sportininkas 342102 Sportininkas profesionalas	Profesionalūs sportininkai varžosi sporto ir atletiniuose renginiuose. Jie treniruojasi reguliariai ir mankština su profesionaliais treneriais. Norint išvystyti reikiamus įgūdžius, reikia natūralių gabumų, taip pat planavimo ir ištvėmės, kad būtų galima įgyvendinti reikiamas mokymo programas. <i>(Professional athletes compete in sports and athletic events. They train on a regular basis and exercise with professional coaches and trainers. Building up the necessary skills needs natural talent as well as planning and endurance to get through the needed training programmes).</i>

3422	Sporto treneriai, instruktoriai ir teisėjai <i>(Sports Coaches, Instructors and Officials)</i>	<p>Sporto treneriai, instruktoriai ir teisėjai dirba su sportininkais mėgėjais ir profesionalais, siekdami gerinti jų rezultatus, skatina dalyvavimą sporte, taip pat organizuoja sporto varžybas ir pagal nustatytas taisykles jose teisėjauja.</p> <p>Atliekamos užduotys:</p> <p>a) sportininkų ar komandų privalumų ir trūkumų nustatymas, treniruočių ir pratybų planavimas, rengimas ir vykdymas;</p> <p>b) sportininkų ar komandų motyvavimas ir rengimas varžyboms ar žaidimui bei varžybų strategijos kūrimas, žaidimo planų rengimas ir nurodymų davimas žaidimo ar varžybų metu;</p> <p>c) sportininkų ar komandų rezultatų analizė ir vertinimas, metodų ir rezultatų stebėseną ir nustatymas, kaip tobulėti ateityje;</p> <p>d) teisėjavimas per varžybas ar sportininkų pasirodymus, laikantis žaidimo standartų ir užtikrinant, kad būtų laikomasi žaidimo taisyklių ir saugą reglamentuojančių dokumentų reikalavimų bei taškų ir baudų skyrimas už pažeidimus ir rezultatų skaičiavimas;</p> <p>e) laiko matavimas chronometru ir taškų skaičiavimas renginiuose ar varžybose.</p> <p>Profesijų pavyzdžiai: 342201 Sporto treneris 342202 Sporto instruktorius 342203 Sporto teisėjas 342204 Slidinėjimo instruktorius 342205 Plaukimo instruktorius</p>	<p>Sporto treneriai teikia mokymus savo specializacijos sporto šakoje rekreaciniame kontekste ne konkrečiam amžiui ir specifinio amžiaus dalyviams. Jie nustato jau įgytus įgūdžius ir įgyvendina tinkamas mokymo programas grupėms ar asmenims, kuriuos moko, kad ugdytų dalyvių fizinių ir psichologinių pasirengimą. Jie sukuria optimaliausią aplinką dalyvių įgūdžių augimui ir leidžia maksimaliai padidinti savo rezultatus, kartu ugdydami gerą visų dalyvių sportinį meistriškumą ir charakterį. Sporto treneriai taip pat stebi dalyvio pažangą ir prirėkus teikia asmeninius nurodymus. Jie prižiūri sporto ir persirengimo patalpas, prižiūri aprangas ir įrangą.</p> <p><i>(Sports coaches provide instruction in the sport of their specialisation in a recreational context to non-age-specific and age specific participants. They identify already acquired skills and implement suitable training programmes for the groups or individuals they teach in order to develop participants' physical and psychological fitness. They create the most optimal environment for the growth of participant skills and enable them to maximise their performance, while fostering good sportsmanship and character in all participants. Sports coaches also track the participant progress and provide personalised instruction where needed. They supervise sports facilities and changing rooms and maintain uniforms and equipment).</i></p> <p>Sporto instruktoriai supažindina žmones su sporto šaka ir moko sportui reikalingų įgūdžių. Jie puikiai įsisavina vieną ar daugiau sporto šakų, kurios dažnai yra nuotykių sportas, ir moka motyvuoti kitus bei dalytis su jais veiklos malonumu.</p> <p><i>(Sports instructors introduce people to a sport and teach them the skills required for the performance of sport. They have a strong grip on one or more sports, which are often adventure sports, and know how to motivate others and share with them the enjoyment of the activity)</i></p> <p>Sporto teisėjai yra atsakingi už sporto taisyklių ir įstatymų administravimą bei už sąžiningo žaidimo užtikrinimą pagal taisykles ir įstatymus. Vaidmuo apima taisyklių / įstatymų taikymą sporto ar veiklos metu, prisidėjimą prie dalyvių ir kitų sveikatos, saugumo ir apsaugos sporto ar veiklos metu, sporto renginių organizavimą, veiksmingų darbo santykių su varžovais ir kitais užmezgimą ir palaikymą bei efektyvų bendravimą.</p> <p><i>(Sports officials are responsible for administering the rules and laws of a sport and for ensuring fair play according to the rules and laws. The role includes applying rules/ laws during the sport or activity, contributing to health, safety and protection of participants and others during the sport or activity, organising sport events, establishing and maintaining effective working relationships with competitors and others, and communicating effectively)</i></p>
3423	Kūno rengybos ir poilsio instruktoriai bei programų vadovai <i>(Fitness and Recreation Instructors and</i>	<p>Kūno rengybos ir poilsio instruktoriai bei programų vadovai vadovauja grupėms ir asmenims, teikia jiems patarimus ir juos instruktuoja užsiimant poilsio, kūno rengybos ar ekstremalia nuotykiu veikla. Atliekamos užduotys:</p> <p>a) su poilsiu ir kūno rengyba susijusios veiklos planavimas ir vykdymas;</p> <p>b) su poilsiu, sportu ar kūno rengyba susijusios veiklos stebėseną, siekiant užtikrinti saugą, prirėkus medicinos ar pirmosios pagalbos teikimas;</p>	<p>Kūno rengybos ir poilsio instruktoriai ir programų vadovai vadovauja ir instruktuoja grupes ir asmenis pramoginėje, kūno rengybos ar nuotykių lauke veikloje.</p> <p><i>(Fitness and recreation instructors and programme leaders lead, guide and instruct groups and individuals in recreational, fitness or outdoor adventure activities)</i></p>

	Programme Leaders)	c) klientų gebėjimų ir fizinės formos vertinimas ir stebėsena, taip pat pratimų rekomendavimas; d) kūno rengyboje ir poilsio veikloje naudojamų kūno judesių, sąvokų ir įgūdžių rodymas ir mokymas; e) aiškinimas, kaip naudoti įrangą bei saugos procedūrų, taisyklių ir reglamentuojamųjų dokumentų aiškinimas ir jų laikymosi užtikrinimas. Profesijų pavyzdžiai: 342301 Buriavimo instruktorius 342302 Kūno rengybos instruktorius 342303 Jojimo instruktorius 342304 Asmeninis treneris 342305 Nardymo instruktorius 342306 Treniruoklių salės instruktorius 342307 Turizmo instruktorius	
--	---------------------------	--	--

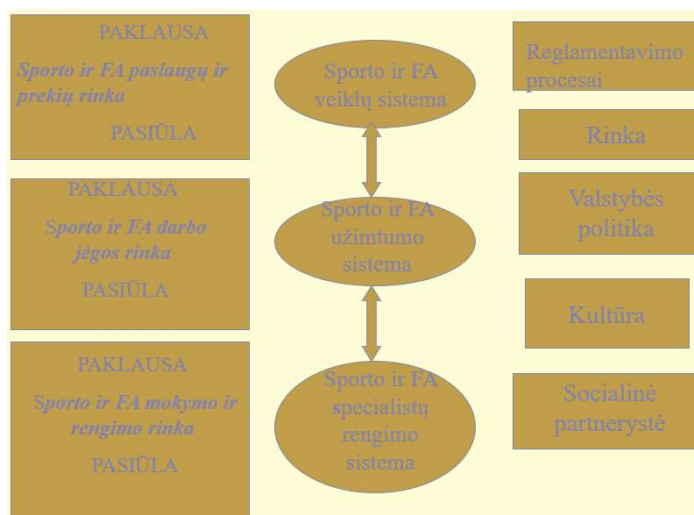
Šaltinis: Lietuvos profesijų klasifikatorius (LPK); Europos įgūdžių/kompetencijų, kvalifikacijų ir profesijų klasifikatorius (ESCO)

Atsižvelgiant į sporto profesijų įvairovę, siūlytina jas peržiūrėti ir tikslinti pagal Lietuvos sporto sektoriaus kaitos ypatumus, siekiant pateikti daugiau aiškumo tiek šalies sporto, tiek plačiajai visuomenei ateityje.

2.2. Užsienio šalių sporto sektoriaus specialistų darbo rinkos situacijos apžvalga

Europoje yra išskiriamos dvi sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus specialistų grupės: aukšto meistriškumo sporto specialistai ir fizinio aktyvumo specialistai. Lietuvos sporto ir fizinio aktyvumo darbo rinka iš esmės atitinka Europos sporto ir fizinio aktyvumo darbo rinkos ypatumus, tačiau vertintina skirtinga paklausos ir pasiūlos situacija, reglamentavimo procesai, valstybės politika ir kt. svarbūs veiksniai (1 paveikslas).

1 Pav. Universalus sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus analizės modelis

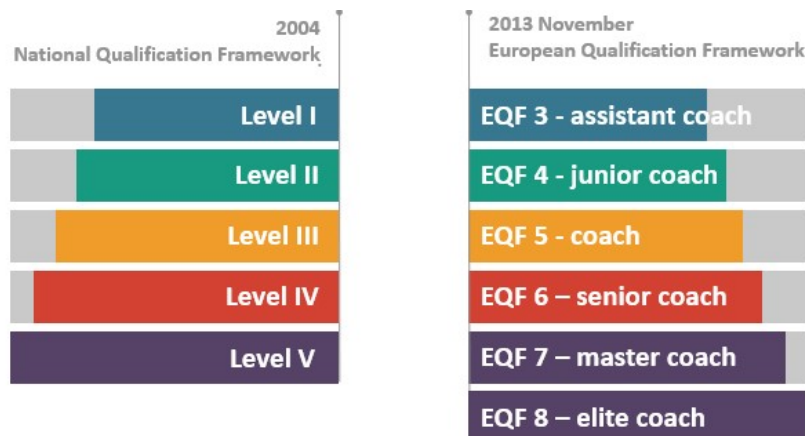

Šaltinis: Camy ir kt. (2004)

Studija “Study on sport qualifications acquired through sport organisations and (sport) educational institutes” (2016) buvo siekiama užpildyti informacijos apie mokymą ir sporto sektoriaus kvalifikacijų sistemos spragas visose ES valstybėse narėse. Jei sporto kvalifikacijos nėra

įtrauktos į Nacionalines kvalifikacijų sandaras (NKS), yra sunkiau sportui sukurti ir pristatyti švietimo sistemoms tam tikrus sporto darbuotojų, ieškančius vietos darbo rinkoje, tipus. Studijos rezultatai parodė, kad tik dvi ES šalys – Estija ir Belgijos Karalystė (Flamandų dalis) yra susiejusios sporto kvalifikacijas su NKS. **Estijoje** trenerių, instruktorių (sporto šakų ir sveikatingumo bei lauko sporto) kvalifikacijos yra pilnai ir tiesiogiai integruotos į NKS (2 paveikslas).

2 Pav. Estijos trenerių kvalifikacijų sandaros prilyginimas Europos kvalifikacijų sandarai

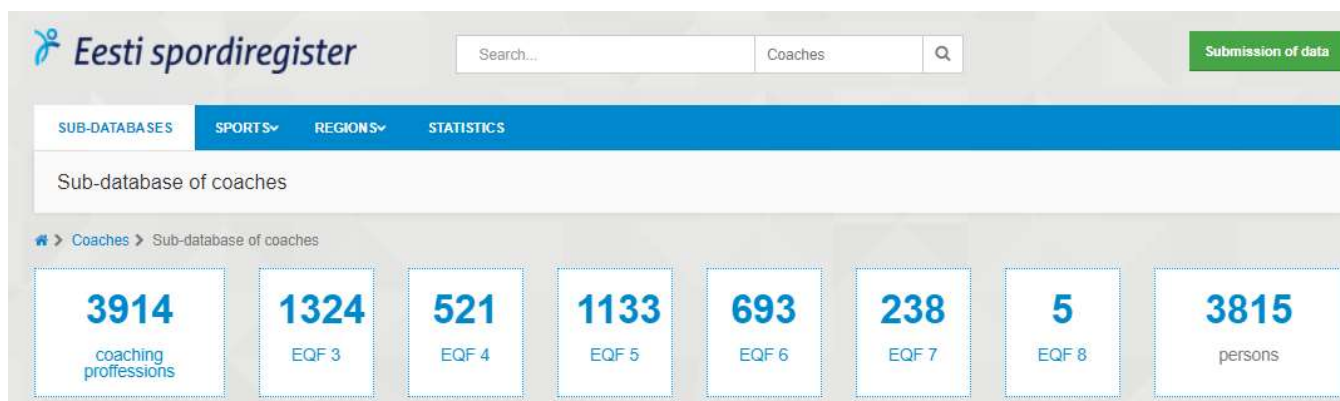

Šaltinis: Ross, 2019

2021 m. Sporto registro duomenimis Estijoje 3941 treneris (91 sporto šakoje) turi galiojantį sertifikatą (treneriai turi praeiti atestavimo procesą kas 4 metus). Šiuo metu sporto organizacijose treneriais (su atestatais ir be jų) dirba 5312 asmenų. Iš viso šie 5312 asmenų užima 6697 skirtingas trenerių darbo vietas (vienas treneris gali būti susijęs su daugiau nei viena sporto organizacija). Kiekvienais metais registrą papildo apie 400 naujų asmenų, besikreipiančių dėl kvalifikacijos, tačiau beveik 900 kvalifikaciją turinčių asmenų nedirba treneriu.

Visų trenerių kvalifikacijos yra prilygintos Nacionalinei ir Europos kvalifikacijų sandaroms (3 paveikslas).

3 Pav. Estijos sporto trenerių registras pagal Europos kvalifikacijų sandarą

Šaltinis: [Sub-database of coaches - ESR \(spordiregister.ee\)](https://spordiregister.ee)

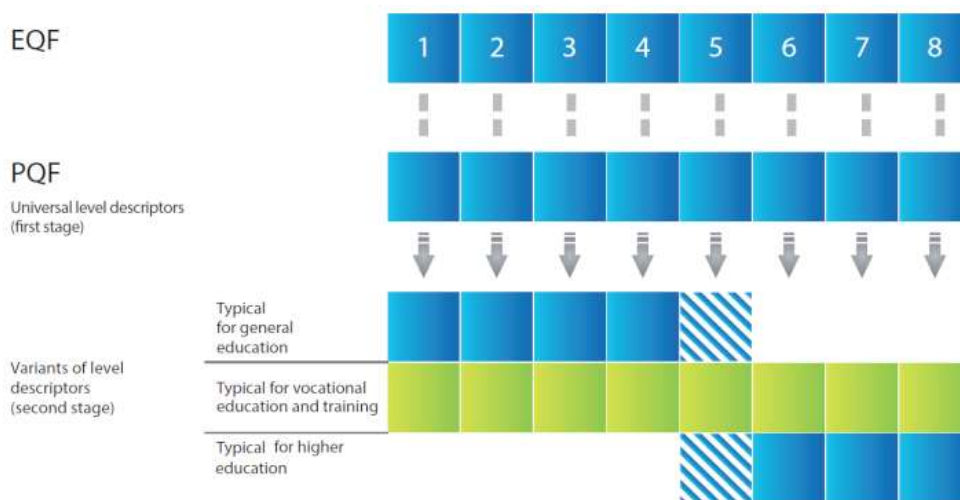
Trenerio profesija Estijoje reglamentuojama įstatymu. Sporto įstatymas apibrėžia reikalavimus treneriams „Treneris yra sporto specialistas, instruojantis sportininkus ir kitus sportuojančius asmenis, turintis trenerio profesinę kvalifikaciją, kaip apibrėžta Profesijų įstatyme“ (Sport act, 2005, 6 str.). Estijoje trenerių profesines kvalifikacijas suteikianti institucija yra Estijos olimpinis komitetas. Įgyvendinanti institucija – Sporto švietimo ir informacijos fondas. Pirmieji trenerių kvalifikacijos pažymėjimai buvo išduoti 2004 m. Estijos trenerių kvalifikacijų sandara atitinka Europos kvalifikacijų sąrangą (EKS). Profesijų pripažinimo tvarka trenerio profesijoms buvo patvirtinta kultūros tarybos 2019 m. Estijos trenerių kvalifikacijos sistema turi 6 lygius:

- Trenerio asistentas, 3 lygis
- Jaunesnysis treneris, 4 lygis
- Treneris, 5 lygis
- Vyresnysis treneris, 6 lygis
- Meistras treneris, 7 lygis
- Elitinis treneris, 8 lygis

Šie 3914 treneriai turi galiojantį sertifikatą (treneriai turi praeiti atestavimo procesą kas 4 metus).

Lenkijoje Sporto kvalifikacijų sandara buvo sukurta remiantis mokymosi rezultatais. Visų 8 lygių kvalifikacijų aprašai pagrįsti žiniomis, gebėjimais ir socialinėmis kompetencijomis. Pavyzdžiui, 3 lygio kvalifikacijai priskirtina, kuomet asmenys turi žinoti ir įvaldyti tam tikrus įgūdžius ir demonstruoti žinias, nepriklausomai kur ir kaip jie įgijo išsilavinimą. Lenkijoje sporto trenerio profesija ir sporto instruktorius yra reglamentuojamos (2021 m. duomenys). Su kvalifikacija susiję reikalavimai sporto treneriams ir sporto instruktoriams yra nustatyti atitinkamos Lenkijos nacionalinės sporto asociacijos, tokios kaip Lenkijos futbolo asociacija, Lenkijos teniso asociacija, Lenkijos tinklinio asociacija ir kt. Lenkijoje taip pat yra centrų ir mokyklų, teikiančių neformalų suaugusiųjų švietimą, kurio metu galima įgyti kvalifikaciją, jei ji nėra įtraukta į Integruotąjį kvalifikacijų registrą. Lenkijos nacionalinės sporto asociacijos taip pat rengia savanorių mokymo programas. Lenkijos kvalifikacijų sąrangoje yra integruotos 4 sektorių sandaros: sporto, turizmo, statybos ir vystymo paslaugų.

4 Pav. Lenkijos kvalifikacijų sąrangą

Šaltinis: [ZSK - Polish Qualifications Framework \(PQF\) \(kwalifikacje.gov.pl\)](http://zsk.gov.pl)

Lenkijoje adaptuojant fizinio aktyvumo kvalifikacijas prie nacionalinės kvalifikacijų sandaros buvo pasiūlyta remtis EuropeActive naudojamų kvalifikacijų rinkiniu.

5 Pav. Sveikatos ir sveikatingumo sektoriaus siūlomos kvalifikacijos ir jų pripažinimas Lenkijos kvalifikacijų sandarai (PQF) ir Europos kvalifikacijų sandarai (EQF).

Proposed qualification level	Proposed qualification name	References to the European Qualifications Framework in the health and fitness sector on the basis of the European Health and Fitness Association
PQF 1/EQF 1	Fitness consultant	None
PQF 2/EQF 2	1. Fitness animator/fitness instructor's assistant 2. Fitness instructor at school 3. Fitness specialist	Fitness Assistant
PQF 3/EQF 3	Fitness instructor specializing in: <ul style="list-style-type: none"> • Fitness – innovative forms of gymnastics • Fitness – weight training 	1. Group Fitness Instructor 2. Fitness Instructor 3. Group Exercise to Music
PQF 4/EQF 4	Fitness trainer (personal trainer)	1. Personal Trainer 2. Youth Fitness Instructor 3. Active Ageing Trainer
PQF 5/EQF 5	Health exercise trainer	1. Exercise for Health Specialist 2. Pre-Diabetes Exercise Specialist 3. Cardiovascular Exercise Specialist 4. Musculoskeletal Exercise Specialist
Proposed qualification level for higher education	Qualifications assigned only by Academies of Physical Education (AWF)	References to Ireland's University of Limerick and National Council for Exercise and Fitness
PQF 5/EQF 5/NQF 6	AWF fitness instructor specializing in: <ul style="list-style-type: none"> • Fitness – innovative forms of gymnastics • Fitness – weight training 	Fitness Instructor – Certificate in Exercise and Health Fitness
PQF 6/EQF 6/NQF 7	AWF fitness trainer (AWF personal trainer)	Diploma in Exercise and Health Fitness

Source: Proposal of the Polish Qualifications Framework for physical recreation of the National Methodology Training Centre of the Society for the Promotion of Physical Culture (KOMiSz TRiP) and the Agreement of the Academies of Physical Education on the qualifications system for physical recreation of November 23, 2012 (Szumilewicz, 2015).

Ŗaltinis: Sector qualifications framework for sport, Warsaw, 2016

Portugalijoje (2021 m. duomenimis) yra trys reglamentuojamos sporto profesijos: 1) sporto treneris (4 lygis) – taikoma sporto federacijoms ir susijusiems sporto klubams; 2) fizinių pratimų technikas (5 lygis) – taikomas fitneso klubams; jis atsakingas už vadovavimą ir objekte vykstančios sportinės veiklos pratybų vykdymą; 3) fitneso techninis direktorius (4 lygis) – atsakingas už plėtojamos sportinės veiklos kryptį ir sporto statinį, teikiantį sporto paslaugas fizinės būklės (pasirengimo) (6 paveikslas).

Šių ir kitų su sportu susijusių profesijų mokymas gali būti vykdomas įvairių tiekėjų, dauguma jų yra privatūs ir licencijuoti. Teisė vykdyti mokymus yra suteikta šiems tiekėjams: 1) sporto federacijoms (sporto trenerių mokymui); 2) valstybinėms ir privačioms švietimo įstaigoms, kurių programos atitinka Nacionalinę kvalifikacijų sandarą; 3) privataus sektoriaus subjektams, kurie yra licencijuoti mokymo teikėjai. Profesinės kvalifikacijos pažymėjimą, leidžiantį vykdyti veiklą, išduoda Portugalijos sporto ir jaunimo institutas.

6 Pav. Portugalijos nacionalinių kvalifikacijų centras

The screenshot shows the ANQEP website interface. At the top, there are logos for 'CATÁLOGO NACIONAL DE QUALIFICAÇÕES' and 'ANQEP AGENCIA NACIONAL PARA A QUALIFICAÇÃO E O ENSINO PROFISSIONAL, L.P.'. Below the logos is a navigation bar with menu items: 'Qualificações de Dupla Certificação', 'Referencial Básico e Secundário (Adultos)', 'Percurso de Formação', 'Competências Transversais', 'Conselhos Setoriais para a Qualificação', and 'Documentação'. The main content area is titled 'QUALIFICAÇÕES DE DUPLA CERTIFICAÇÃO Pesquisa de Qualificações'. It features a search filter on the left with fields for 'Designação', 'Nível QNQ/QEQ', 'Áreas de Educação e Formação', and 'Conselhos Setoriais para a Qualificação'. The search results on the right show 'Resultados da pesquisa: 3 Qualificações'. Three results are listed, each with a level (4, 5, 4), a code (813189, 813325, 813353), and a description: 'Técnico/a de Apoio à Gestão Desportiva', 'Técnico/a Especialista em Exercício Físico', and 'Técnico/a de Desporto'. Each result has a 'VER' button.

Šaltinis: <https://catalogo.anqep.gov.pt/qualificacoesPesquisa>

Vokietijoje pagrindinės sporto kvalifikacijų gairės buvo sukurtos Vokietijos visą gyvenimą trunkančio mokymosi kvalifikacijų sąrangos pagrindu. Pagrindinis aspektas – kaip integruoti ir suderinti absolvento trenerio laipsnį su esama sandara. Atlikti tyrimai parodė, kad nėra didelių suderinamumo problemų ir kad galima pasiūlyti stabilų pagrindą sveikatingumo instruktorių, trenerių, jaunimo lyderių ir klubo vadovų kvalifikacijos pripažinimui.

Italijoje trenerio kvalifikacijos yra sporto sektoriaus kvalifikacijų sandaros dalis remiantis mokymosi rezultatais, pateiktas lygių aprašuose. Sporto sektoriaus kvalifikacijų sandara yra pagrįsta profesijų tipais, kurie yra sukurti remiantis švietimo teikėjų patirtimi. Sandara apima mokymosi rezultatų įgyvendinimą ir vertinimo metodus, mokymo programą ir pripažinimo mechanizmus sporto specialistų, tokių kaip trenerių, instruktorių ir komandų vadovų.

Latvijoje 2020 m. duomenimis oficialiai buvo registruoti 3562 treneriai. Nacionalinė kvalifikacijų sistema apima tris kategorijas ir reikalavimus: A (aukštasis sporto išsilavinimas ir iškovoti medaliai olimpinėse žaidynėse, Europos ir Pasaulio čempionatuose); B (aukštasis sporto išsilavinimas); C (320 valandų programa sporto treneriams). Jie turi būti resertifikuojami kas 5 metus. Daugiausia yra trenerių, turinčių C kategoriją.

Skirtingose ES šalyse yra aktualus reglamentuojamų sporto profesijų klausimas. Reglamentuojamos profesijos yra tos, kurios atitinka Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvoje 2005/36/EB įtvirtintą reglamentuojamos profesijos sąvoką, kuriomis užsiimant reikia turėti tam tikrą profesinę kvalifikaciją. 2016 m. duomenimis, instruktoriaus profesija buvo reglamentuojama 12 ES šalių, trenerių – 7 šalyse, teisėjų – teisėjų 1 šalyje ir vadovų 1 taip pat vienoje šalyje. Remiantis 2021 m. duomenimis Europos šalyse yra 86 sporto instruktoriaus ir 18 trenerio reglamentuojamų profesijų (8 lentelė). Nors Lietuvoje yra reglamentuojamos 44 profesijos, tačiau mūsų šalies sąrašė nėra sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus profesijų atstovų.

8 Lentelė. Europos šalių reglamentuojamų sporto profesijų skaičius (2021)

Šalis	Sporto instruktorius	Treneris
Austrija	1	
Estija	-	1
Kroatija	1	1
Kipras	1	
Čekijos Respublika	1	1
Prancūzija	51	
Vengrija	4	
Italija	4	7
Latvija	2	
Liuksemburgas	1	
Portugalija	6	
Slovakija	8	5
Slovėnija	1	
Ispanija	4	
Šveicarija	1	
Rumunija	-	3
viso	86	18

Šaltinis: [Generic name of profession - Sports instructor \(europa.eu\)](#); [Generic name of profession - Coach/Trainer \(europa.eu\)](#)

Studijoje buvo pabrėžiama tarptautinių federacijų suteikiamų kvalifikacijų svarba. Teigiama, kad kuo aiškesnė ir atviresnė NKS situacija, tuo palankesnės sąlygos sporto kvalifikacijų įvedimui į sandarą. Tačiau neformaliojo švietimo sistemai, kuri dažnai atstovauja nacionaliniu lygmeniu išplitusioms sporto organizacijoms, reikia pasirengti derinimo aspektus su NKS/EKS. Tarptautinės ir Europos sporto federacijos buvo kviečiamos paraginti šalis adaptuoti suteikiamas sporto šakų kvalifikacijas NKS.

Išvadose dėl trenerių vaidmens visuomenėje (2017) pabrėžiama, kad reikia įtraukti tarptautinius ir tarpsektorinius dimensijas į trenerių švietimą integruojant gerus jaunimo pavyzdžius ir naudingus darbo metodus naudojamus darbe su jaunimu, pavyzdžiui, neformalusis ir savaiminis mokymasis, darbas su specialiujų poreikių turinčiais žmonėmis ir verslumas.

Europos Tarybos išvados dėl trenerių įgalinimo didinant galimybes įgyti įgūdžių ir kompetencijų (2020) skatina sporto judėjimą, bendradarbiaujant su atitinkamomis ES institucijomis, vystant tarpsektorinį bendradarbiavimą, siekiant kasdieniame darbe taikyti naujas įžvalgas ir metodus, ir įtraukti mokslinių tyrimų ir inovacijas į trenerių švietimo ir mokymo programas.

Europos sporto treniravimo sandara (European sport coaching framework, 2017, toliau ESCF) pagrindžia, jog trenerio profesija skiriasi nuo kitų profesijų dėl savo didelės dalies savanorių, kurių daugelis yra tėvai ir vyresni sportininkai, kurie atliepia neatidėliotiną instruktavimo poreikį. Dėl šios priežasties treniravimas vertinamas kaip „mišri“ profesinė sritis. Profesinio statuso kontekste treneris

dirba pilnu arba daliniu etatu, arba yra savanoris. Vienose Europos šalyse trenerio kvalifikacijos statusas apibrėžtas pagal įstatymą arba socialinę tradiciją turėti minimalią kvalifikaciją, o kitose reglamentavimo nėra. Trenerio darbo aplinka yra dvejopa: dalyvavimo ir varžymosi (9 lentelė).

9 Lentelė. Trenerio darbo aplinka

Treniravimas dalyvavimui	Treniravimas varžymuisi
Suaugusiųjų treniravimas	Aukšto meistriškumo sportininkų treniravimas
Paauglių treniravimas	Sportininkų treniravimas varžymuisi
Vaikų treniravimas	Gabių/perspektyvių sportininkų treniravimas

Šaltinis: pagal European sport coaching framework, 2017

ESCF adaptavo Tarptautinės sporto treniravimo sandaros (International sport coaching framework, 2013, toliau ISCF) pasiūlytus šiuos trenerio vaidmenis ir ekspertizės lygmenį:

- ✓ trenerio asistentas – naujokas,
- ✓ treneris – pažengęs pradedantysis,
- ✓ pažengęs / vyresnysis treneris – kompetentingas link profesionalo,
- ✓ pagrindinis / vyriausiasis treneris – įgudęs ekspertas.

Šių vaidmenų egzistavimas ir jų reglamentavimas įvairiose šalyse gali skirtis ir skiriasi skirtingose sporto šakose, tačiau jie yra lyginamasis atskaitos taškas. Be to, kvalifikacija – tai minimalūs standartai, o kompetencijos vystomos ir pasireiškia sudėtingais būdais, kuriuos gali būti sudėtinga vertinti, ypač formaliojo švietimo kontekste.

Galimas trenerio patirties ir švietimo lygmenų derinimas, kuris iš esmės gali atrodyti skirtingai skirtinguose kontekstuose ir dėl skirtingų priežasčių (10 lentelė).

10 Lentelė. Pasiekimų standartų derinimas su trenerio patirtimi

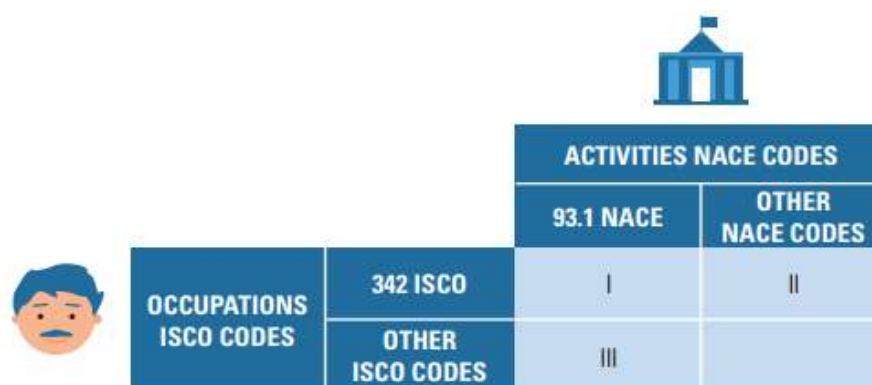
Expertise level	Achievement standards			
	National and international federation level	EQF	Higher education award	Other coach education streams
Proficient/ Expert	Level 4 or above	Levels 6-8	University degree or postgraduate degree	
Competent	Level 3 or 4	Levels 5-6	University diploma or degree	Diploma
Advanced beginner	Level 2	Level 4		Certificate
Novice	Level 1	Levels 2-3		Award

Šaltinis: pagal European sport coaching framework, 2017

2.3. Europos Sąjungos šalių ir Lietuvos sporto sektoriaus specialistų statistinių duomenų apžvalga

Erasmus+ programa, KA2 veikla „Ilgūdžių sąjungos“, 2016–2019 m. buvo vykdomas projektas tema „*Europos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus ilgūdžių sąjunga*“ (*ESSA-Sport*). Remiantis Eurostat statistinių duomenų baze, buvo atlikta aplinkos analizė, kurios pagrindu, suformavus tikslus ir uždavinius, buvo atlikta Europos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus darbdavių apklausa. Gautų rezultatų pagrindu buvo pravestos konsultacijos nacionaliniu ir Europos lygiu. Nustačius veiklos prioritetus, buvo sukurtas tvarus suinteresuotųjų grupių tinklas, siekiant spręsti aktualius sektoriaus darbo jėgos kompetencijų klausimus.

Siekiant nustatyti Europos Sąjungos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus darbo jėgos skaičių ir dinamiką, buvo pasitelkta statistinė apibrėžtis (7 paveikslas). Buvo išskirtos trys statistinės grupės:

7 Pav. Statistinė sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus apibrėžtis, naudota ESSA-Sport projekto metu renkant darbo jėgos statistinius duomenis

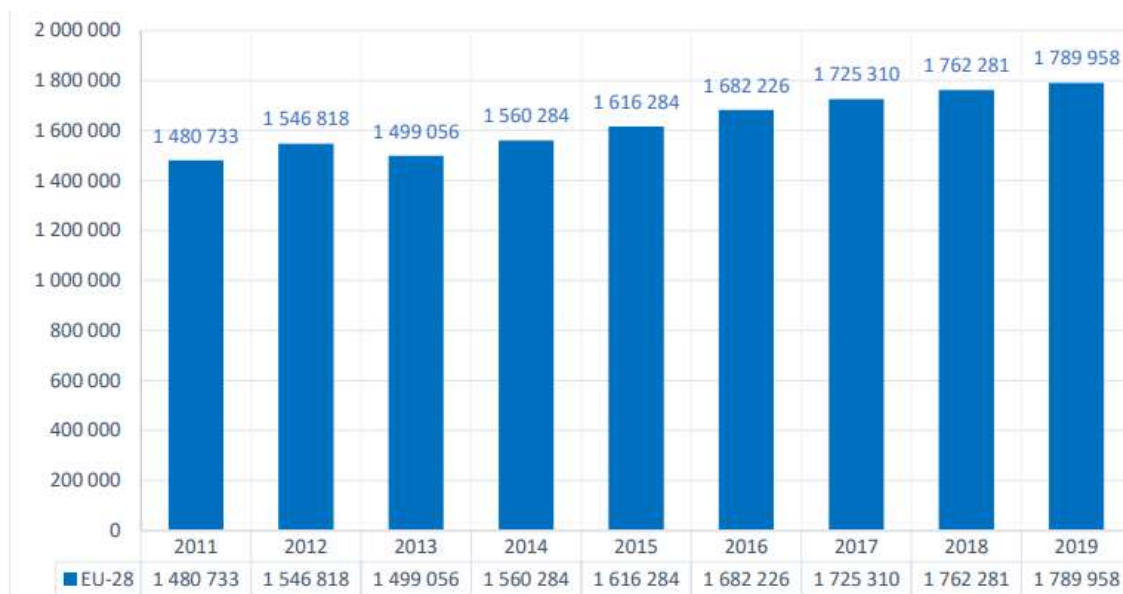
Šaltinis: European Report on Skills needs identification. Final report, 2019

I. Asmenys, atstovaujantys konkrečiai sporto profesijai (LPK 342) organizacijoje, kurios pagrindinė veikla yra teikti sporto paslaugas (EVRK 93.1), pavyzdžiui, profesionalius sportininkus, trenerius, instruktorius, dirbančius sporto klube.

II. Asmenys, atliekantys specifinį ne sporto profesijos darbą (kiti LPK kodai) organizacijoje, kurios pagrindinė veikla yra teikti sporto paslaugas (EVRK 93.1), pavyzdžiui, vadybininkai, registratūros darbuotojai, dirbantys sporto federacijoje.

III. Asmenys, dirbantys konkrečios sporto profesijos darbą (LPK 342) organizacijoje, kurios pagrindinė veikla nėra teikti sporto paslaugas (kiti EVRK kodai), pavyzdžiui, sveikatingumo instruktoriai, dirbantys viešbutyje.

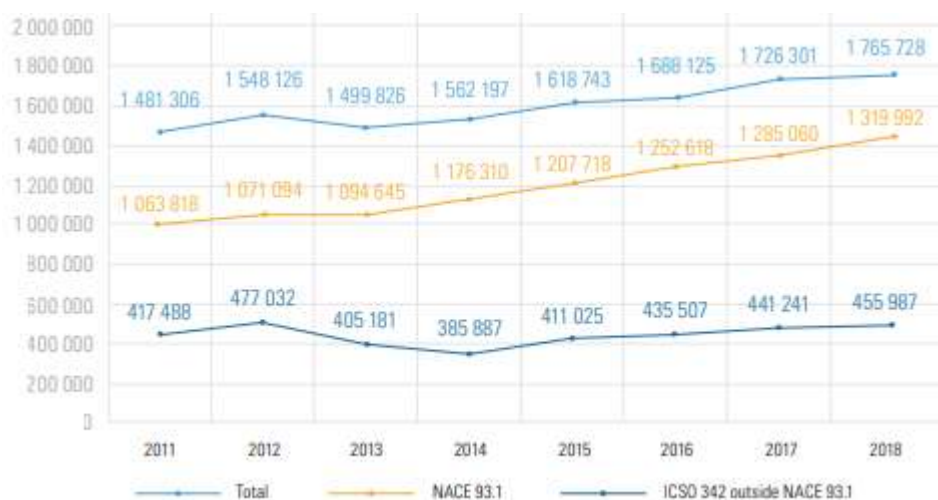
Atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad Europos Sąjungos sporto darbo rinka ženkliai augo per pastarąjį dešimtmetį (8 pav.) ir sudarė 0,79 proc. visos ES darbo rinkos.

8 Pav. Europos Sąjungos sporto darbo rinkos dinamika 2011–2019 m.

Šaltinis: European sport and physical activity labour market: existing statistics 2011–2019

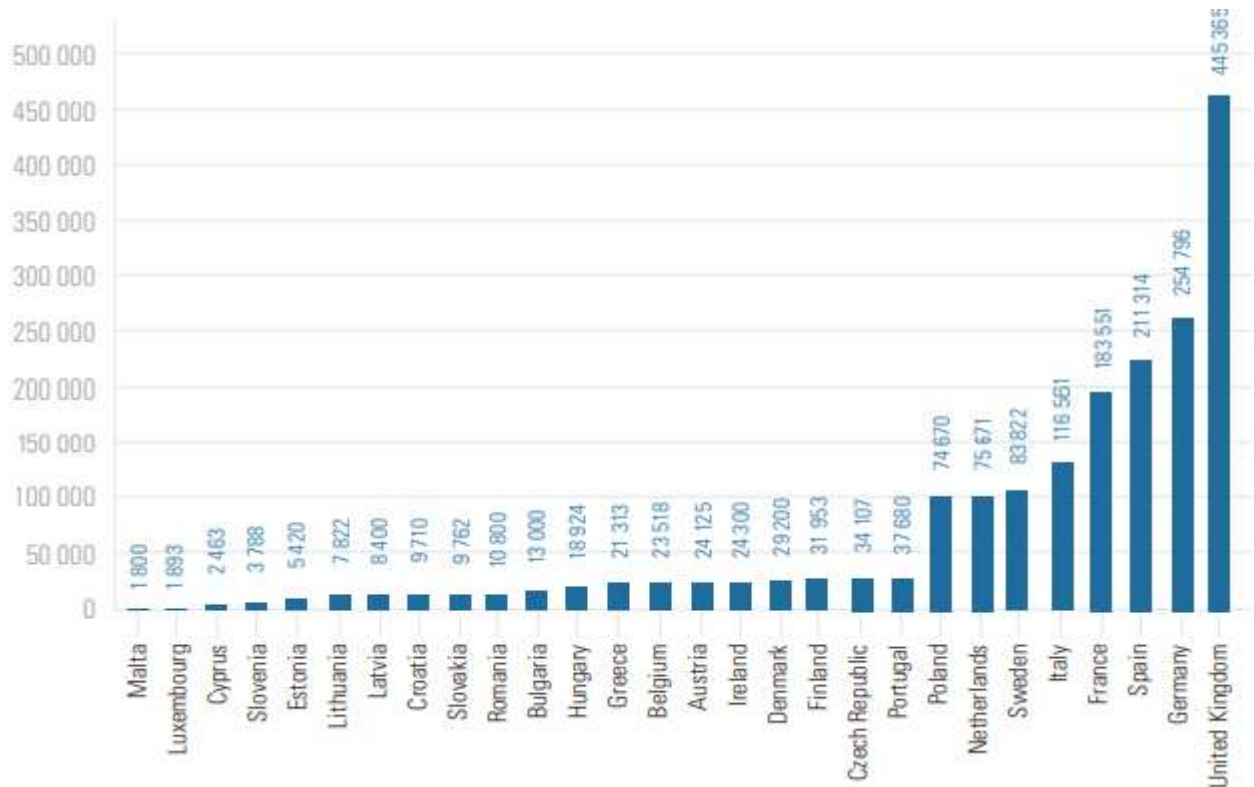
Beveik 75 proc. visų darbuotojų dirba sporto veikloje 93.1, kita dalis darbuojasi kitose ekonominėse veiklose (9 paveikslas).

9 Pav. Europos Sąjungos sporto darbo rinkos dinamika 2011–2018 m. pagal ekonomines veiklas

Šaltinis: European Report on Skills needs identification. Final report, 2019

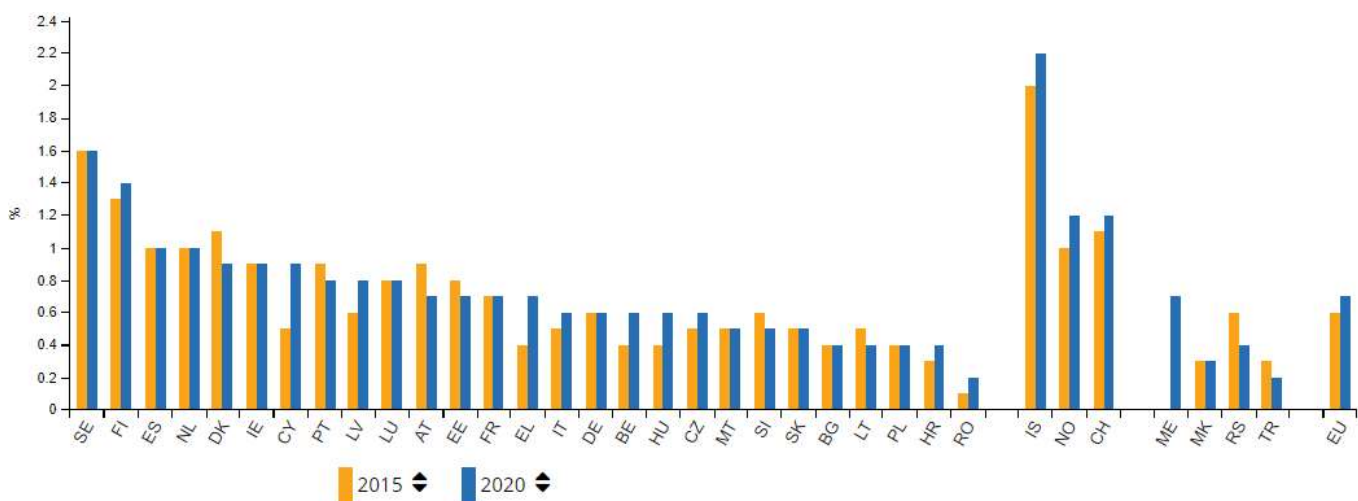
Jungtinė Karalystė, Vokietija, Ispanija ir Prancūzija pasižymi gausiausia sporto darbo jėga, tačiau skaičiuojant santykį pagal gyventojų skaičių daugiau nei 1 proc. bendro šalies užimtumas stebimas tik 6 šalyse (Švedija 1,7 proc., Jungtinė Karalystė 1,43 proc., Suomija 1,3 proc., Airija 1,11 proc., Ispanija 1,10 proc., Danija 1,05 proc.) (10 paveikslas)

10 Pav. Europos Sąjungos šalių sporto ir fizinio aktyvumo darbuotojų skaičius

Šaltinis: European Report on Skills needs identification. Final report, 2019

Remiantis Eurostat duomenimis, 2015 m. Lietuvoje sporto užimtumas sudarė 0,5 proc., o 2020 m. 0,4 proc. bendro šalies užimtumo (11 pav.). Detalūs šalių duomenys pateikiami 11 lentelėje.

11 Pav. Sporto užimtumo dalis bendrame šalies užimtume 2015–2020 m.

Šaltinis: Eurostat, 2021

11 Lentelė. ES šalių užimtumo sporte statistiniai rodikliai

	Number (1 000 persons)		Share of total employment (%)		AAGR 2015-20 (%)	
	2015	2020	2015	2020	Sport employment	Total employment
EU	1,210	1,312.5	0.6	0.7	1.6	0.8
Belgium (*)	19.4	27.7	0.4	0.6	7.4	1.1
Bulgaria (*)	10.6	13.3	0.4	0.4	4.6	0.6
Czechia	27.3	29.3	0.5	0.6	1.4	0.8
Denmark (*)	28.6	26.6	1.1	0.9	-1.4	1.0
Germany (*)	224.2	233.8	0.6	0.6	0.8	0.8
Estonia	4.9	4.5	0.8	0.7	-1.7	0.5
Ireland (*)	18.5	21.1	0.9	0.9	2.7	2.2
Greece	15.6	25.5	0.4	0.7	10.3	1.4
Spain	186.6	199.7	1.0	1.0	1.4	1.5
France	175.1	183.7	0.7	0.7	1.0	0.4
Croatia (*)	4.8	6.0	0.3	0.4	4.6	0.9
Italy (*)	117.5	137.6	0.5	0.6	3.2	0.4
Cyprus	1.9	3.6	0.5	0.9	13.6	3.1
Latvia	5.4	6.8	0.6	0.8	4.7	-0.1
Lithuania	6.8	5.5	0.5	0.4	-4.2	0.3
Luxembourg	1.7	2.0	0.8	0.8	3.3	2.6
Hungary	18.7	26.0	0.4	0.6	6.8	1.2
Malta	1.1	1.4	0.5	0.5	4.9	5.7
Netherlands	73.7	77.9	1.0	1.0	1.1	1.5
Austria	35.9	30.0	0.9	0.7	-3.5	0.7
Poland	57.8	64.7	0.4	0.4	2.3	0.4
Portugal	38.9	38.1	0.9	0.8	-0.4	1.1
Romania	12.3	19.3	0.1	0.2	9.4	0.0
Slovenia	5.4	4.7	0.6	0.5	-2.7	1.3
Slovakia	11.2	11.6	0.5	0.5	0.7	0.9
Finland	30.7	34.1	1.3	1.4	2.1	0.7
Sweden (*)	75.9	78.0	1.6	1.6	0.5	0.9
Iceland (*)	3.6	4.2	2.0	2.2	3.1	1.2
Norway	25.8	33.1	1.0	1.2	5.1	0.5
Switzerland	48.6	55.2	1.1	1.2	2.6	0.7
Montenegro (*)	:	1.6	:	0.7	:	-0.2
North Macedonia	2.2	2.1	0.3	0.3	-0.9	2.4
Serbia	15.2	12.2	0.6	0.4	-4.3	2.4
Turkey	82.2	66.0	0.3	0.3	-4.3	0.1

(*) Break in time series.

(*) 2020: provisional data with low reliability.

(*) 2015: low reliability.

(*) 2020: low reliability.

Source: Eurostat (online data codes: sprt_emp_sex and ifsa_egan)

eurostat

Šaltinis: Eurostat, 2021

Remiantis oficialia statistika, sporto ir kūno rengybos darbuotojų (LPK 342) skaičius labiausiai teigiamai kito profesijoje „Sporto treneriai, instruktoriai ir teisėjai“ (12 lentelė). Nors stokojama duomenų apie visas ES šalis, tačiau buvo įvertinta kaitos dinamika 2011–2018 m., naudojant 75 proc. šalių imtį.

12 Lentelė. ES šalių sporto ir kūno rengybos darbuotojų pagal profesijų grupes pokytis 2011–2018 (proc.)

2011	profesijos	2018
6,6	3421 - Sportininkai ir žaidėjai	6,8
47,2	3422 - Sporto treneriai, instruktoriai ir teisėjai	58,2
46,2	3423 - Kūno rengybos ir poilsio instruktoriai bei programų vadovai	34,9

Šaltinis: European Report on Skills needs identification. Final report, 2019

ES ir Lietuvos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus darbo rinka vertintina lyties, amžiaus, sutarties tipo, užimtumo tipo ir išsilavinimo aspektais (13 lentelė). Remiantis gautais 2018 m. tyrimo

duomenimis galima teigti, kad Lietuvos sporto sektoriuje dirba 12 proc. daugiau vyrų nei ES šalyse. Taip pat 12 proc. Lietuva lenkia ES pagal dirbančius asmenis 50 m. ir daugiau amžiaus grupėje. Lietuvoje beveik 19 proc. daugiau asmenų nei ES šalyse dirba pilnu etatu.

13 Lentelė. ES šalių ir Lietuvos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus darbo rinka 2018 m. (proc.)

kriterijai	ES šalys	Lietuva
lytis:		
➤ vyrai	53,8	65,8
➤ moterys	46,2	34,2
amžius:		
➤ 15-24 m.	8,5	8,4
➤ 25-49 m.	74	62,1
➤ 50 m. ir daugiau	17,5	29,5
sutarties tipas:		
➤ samdomas darbuotojas	79,2	82
➤ savarankiškai dirbantis	20,8	18
užimtumo tipas:		
➤ dirbantis pilnu etatu	55,6	74,3
➤ dirbantis daliniu etatu	44,4	25,7
išsilavinimas:		
➤ žemas (ISCED 0-2 lygmuo)	15,7	n/d
➤ vidutinis (ISCED 3-4 lygmuo)	47	n/d
➤ aukštas (ISCED 5-8 lygmuo)	37,3	n/d

Šaltinis: European Report on Skills needs identification. Final report, 2019; n/d – nėra duomenų

Vertinant situaciją Lietuvoje yra stebimas ryškus (48,8 proc.) sporto ir kūno rengybos darbuotojų pagal profesijų grupes augimas 2011–2018 (12 paveikslas). Tačiau šį faktą reikėtų vertinti atsargiai dėl galimo statistinių duomenų patikimumo.

12 Pav. Lietuvos sporto ir kūno rengybos darbuotojų pagal profesijų grupes pokytis 2011–2018

Šaltinis: European Report on Skills needs identification. Final report, 2019

Apžvelgiant Lietuvos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus darbo jėgos situaciją tikslinga remtis ir Statistikos departamento pateikiama informacija vertinant sporto ekonominius rodiklius, taip pat ir užimtų gyventojų sporte situaciją. **Remiantis oficialiais Lietuvos statistikos departamento duomenimis**, sporto sektoriuje sukurta nominali pridėtinė vertė 2019 m., palyginti su 2018 m., padidėjo 16,4 proc. ir sudarė 452,3 mln. EUR, arba 1,03 proc. šalies bendrosios pridėtinės vertės. Daugiausia įtakos šiam pokyčiui turėjo sporto ir sporto organizacijų, švietimo veiklų pridėtinės vertės pasikeitimai (14 lentelė).

14 Lentelė. Sporto sektoriaus ekonominiai rodikliai

	Sporto sektorius, iš viso			Dalis, palyginti su atitinkamais bendrais šalies rodikliais		
	Produkcija, mln. EUR	Pridėtinė vertė, mln. EUR	Užimti gyventojai, tūkst.	Produkcija, proc.	Pridėtinė vertė, proc.	Užimti gyventojai, proc.
2019	740,2	452,3	25,0	0,85	1,03	1,80
2018	639,3	388,4	24,5	0,80	0,95	1,69

Šaltinis: Statistikos departamentas, 2020

Sporto sektoriuje 2019 m. dirbo 25 tūkst. asmenų, arba 1,8 proc. visų šalies užimtų gyventojų; lyginant su 2018 m., užimtųjų skaičius padidėjo 2,1 proc. Didžiausia užimtųjų dalis buvo sutelkta švietimo (42,04 proc.) bei sportinėse ir sporto organizacijų (29,5 proc.) veiklose.

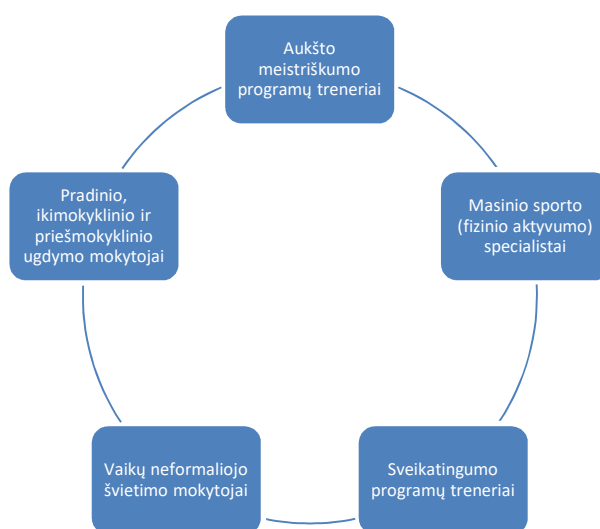
13 Pav. Sporto sektoriuje užimti gyventojai pagal ekonominės veiklos rūšis

Šaltinis: Statistikos departamentas, 2020

2.4. Lietuvos ir Europos Sąjungos šalių sporto sektoriaus specialistų statistinių duomenų apžvalga

2.4.1. Specialistų teikiamų paslaugų tipas (aukšto meistriškumo sporto ir fizinio aktyvumo srityse)

Remiantis Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir Lietuvos sporto centro duomenimis, šalies sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus paslaugų teikėjai yra treneriai, fizinio aktyvumo specialistai ir mokytojai (14 pav.). Masinio sporto fizinio aktyvumo specialistai dirba sporto visiems ir „grassroots“ sporto veiklose. Vaikų neformaliojo švietimo mokytojai teikia neformaliojo ugdymo bei formalųjį švietimą papildančio ugdymo paslaugas (sporto mokyklose).

14 pav. Lietuvos aukšto meistriškumo sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus paslaugų teikėjai

Pradinio, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai rengiami šalies kolegijose ir Vytauto Didžiojo universitete (15 lentelė). Atlikta studijų programų turinio apžvalga leidžia teigti, kad visose studijų programose yra įtraukti bendrosios kūno kultūros, kūno kultūros didaktikos, kūno kultūros ugdymo ir kiti dalykai, kurie svarbūs mokytojų kompetencijų ugdyme greta muzikos, dailės, šokio ir kt. dalykų.

15 Lentelė. Pradinio, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo bakalauro studijų programų pasiūla Lietuvoje 2021 m.

programa	teikėjai, studijų trukmė (m.)	studijų dalykai, kreditų skaičius	kvalifikacija
Pradinio ugdymo pedagogika	Vilniaus kolegija (3m.)	Raidos ir pedagoginė psichologija 5	Ugdymo mokslų profesinis

		Vaiko socialinių įgūdžių ugdymas 3 Neformalusis ugdymas 4 Bendroji kūno kultūra 3 Dailės ir technologijų didaktika 3 Socialinė veikla su jaunimu 3 Vaiko sveikatos ugdymas 5 Muzikos didaktika 4 Kūno kultūros didaktika 3	bakalauras, pedagogas
Ikimokyklinė ir priešmokyklinė pedagogika	Klaipėdos valstybinė kolegija (3 m.)	Kūno kultūros ugdymas ir šokis vaikų darželyje Vaiko sveikatos ugdymas	Ugdymo mokslų profesinis bakalauras, pedagogas
Ikimokyklinė ir priešmokyklinė pedagogika	Vytauto Didžiojo universitetas (4 m.)	Vaiko žaidimo pedagogika 4 Vaiko sveikatos stiprinimas ir fizinis ugdymas 6 Vaikų kūrybinė meninė raiška (muzika, šokis, dailė, teatras) 12 Sisteminis vaiko pažinimas ir specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimas 4	Ugdymo mokslų bakalauras, pedagogo kvalifikacija
Pradinio ugdymo pedagogika ir ikimokyklinis ugdymas	Vilnius universitetas, Šiaulių akademija (4 m.)	Kūno kultūros didaktika. Praktika. 5 Žaidimo pedagogika. Praktika. 4 Ikimokyklinis kūno kultūros ugdymas. Praktika 5 Neformaliojo ugdymo organizavimas 5	Ugdymo mokslų bakalauras, pedagogo kvalifikacija

Šaltinis: aikos.smm.lt, 2021

2.4.2. Specialistų skaičius pagal teikiamų paslaugų tipą

Remiantis Lietuvos sporto centro duomenimis, šalies sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus paslaugų teikime dalyvauja ir fizinio ugdymo mokytojai, dėstytojai, lektoriai, Sporto vadybininkai/organizatoriai ir kiti darbuotojai (16 lentelė). 2020 m. statistiniai duomenys rodo, jog skaitlingiausia yra aukšto meistriškumo sporto specialistų/trenerių, turinčių aukštąjį sporto studijų krypties išsilavinimą, grupė, o su kūno kultūros ir sporto veiklos leidimais dirbančiųjų skaičius sumažėjo beveik 15 proc. Bendras šalies specialistų skaičius 2020 m. sumažėjo, lyginant su 2019 m.

16 Lentelė. Lietuvos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus specialistų statistiniai rodikliai 2019–2020 m.

Sporto specialistai	Iš viso 2019/2020	Aukštasis sporto studijų krypties išsilavinimas	Mokymų (aukštojoje mokykloje) pažymėjimas	Veiklos leidimas	Sporto arba fizinio aktyvumo studijų programa
Aukšto meistriškumo sporto specialistai/treneriai	2672/2713	1761/1708	126	455/389	-
Aukšto meistriškumo sporto instruktoriai	0/82	41	8	20	12
Fizinio aktyvumo specialistai	0/225	125	30	61	-
Fizinio aktyvumo instruktoriai	0/44	24	1	9	2
Fizinio ugdymo mokytojai, dėstytojai, lektoriai	1332/934	890	-	22	-
Sporto vadybininkai/organizatoriai	793/574	402/516	-	-	-
Kiti darbuotojai	1850/1781	-	-	-	-
Iš viso:	6647/6353 (-294)	-	-	-	-

Šaltinis: Lietuvos sporto centras, 2021

Tikslinga pažymėti, kad Lietuvos sporto centro pateikti statistiniai rodikliai turi tam tikras neatitiktis arba paklaidas, todėl nederėtų vertinti jų statistinio tikslumo. Tačiau pirmą kartą duomenys yra pateikiami pagal Lietuvos Respublikos sporto įstatymo 11 straipsnio specialistų apibrėžtį ir pateikia bendras darbo jėgos tendencijas. Reikėtų pridurti, kad renkant statistinius duomenis apie sporto vadybininkus/organizatorius nėra tikslinga informacija apie sporto studijų krypties aukštąjį išsilavinimą. Sporto ir fizinio aktyvumo sektoriuje paslaugas teikia apie 20 000 asmenų (17 lentelė).

17 Lentelė. Lietuvos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus paslaugų teikėjai ir jų skaičius 2021 m.

Teikėjai	Asmenų skaičius
Aukšto meistriškumo programų treneriai	2713
Masinio sporto (sportas visiems, „grassroots“ sportas) fizinio aktyvumo specialistai	253
Sveikatingumo programų treneriai*	1500
Vaikų neformaliojo švietimo mokytojai:	
• vaikų neformaliojo ugdymo mokytojai	246
• formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokytojai (ugdymas vykdomas sporto mokyklose)	3849
Fizinio ugdymo mokytojai	1512
Pradinio ugdymo mokytojai	7642
Ikimokyklinio ugdymo mokytojai	10 073

Priešmokyklinio ugdymo mokytojai	2246
iš viso:	19 961

*- remiantis 2021 m. Lietuvos sveikatingumo klubų asociacijos preliminariais duomenimis

Lietuvos ir ES šalių specialistų skaičius pagal profesiją 342 Sporto ir kūno rengybos darbuotojai pateikiamas 18 lentelėje. Detalesnė informacija nėra prieinama.

18 Lentelė. Sporto ir kūno rengybos darbuotojų skaičius ES šalyse (asm.)

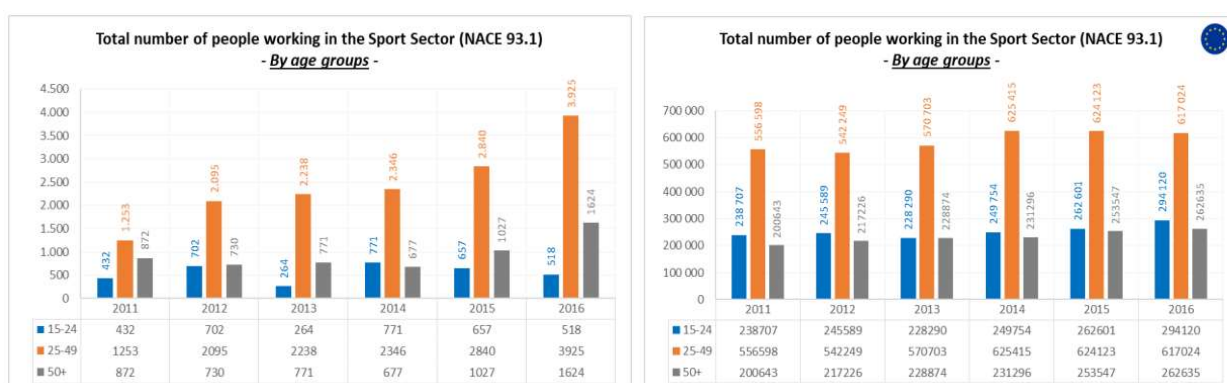
profesijos kodas/šalys	Estija (2018)	Lenkija (2016)	Portugalija (2016)	Lietuva (2018)
342	5420	24601	23223	5312

Šaltinis: National report: analysis of labour market realities and challenges in the sport and physical activity, Poland, Estonia, Portugal, Lithuania, EOSE, 2019

2.4.3. Specialistų skaičius amžiaus aspektu

Remiantis **ESSA-Sport** (2019) projekto duomenimis, vertinant Lietuvos sporto sektoriaus darbuotojų dinamiką (2011–2016) amžiaus aspektu būtina konstatuoti, jog 2015–2016 m. laikotarpiu padidėjo beveik 28 proc. darbuotojų skaičius amžiaus grupėje 25–49 m. ir 37 proc. amžiaus grupėje virš 50 m. Tačiau 28 proc. stebimas darbuotojų mažėjimas 15–24 m. amžiaus grupėje (15 pav.). Pastarosios grupės darbuotojų Lietuvoje yra gerokai mažiau, lyginant su kitomis ES šalimis.

15 Pav. Lietuvos ir ES šalių sporto sektoriaus darbuotojų (EVRK veikloje 93.1) dinamika pagal amžių 2011–2016 (asm./proc.)

Šaltinis: National sport and physical activity labour market report, EOSE, 2019

Lietuvos ir ES šalių specialistų pagal profesiją 342 Sporto ir kūno rengybos darbuotojų skaičius pagal amžiaus grupes pateikiama 19 lentelėje.

19 Lentelė. Sporto ir kūno rengybos darbuotojų skaičius ES šalyse amžiaus aspektu (asm./proc.)

šalys/ amžiaus grupės	15-24 m.	25-49 m.	50 m. ir daugiau
Estija	406 (9.30%)	3 319 (53.14%)	1 619 (37.56%)
Lenkija	5 309	14 565	4 728
Portugalija	2 364	17 772	2 188
Lietuva	349 (9.45 %)	3 301 (63.73%)	978 (26.73%)

Šaltinis: National report: analysis of labour market realities and challenges in the sport and physical activity, Poland, Estonia, Portugal, Lithuania, EOSE, 2019

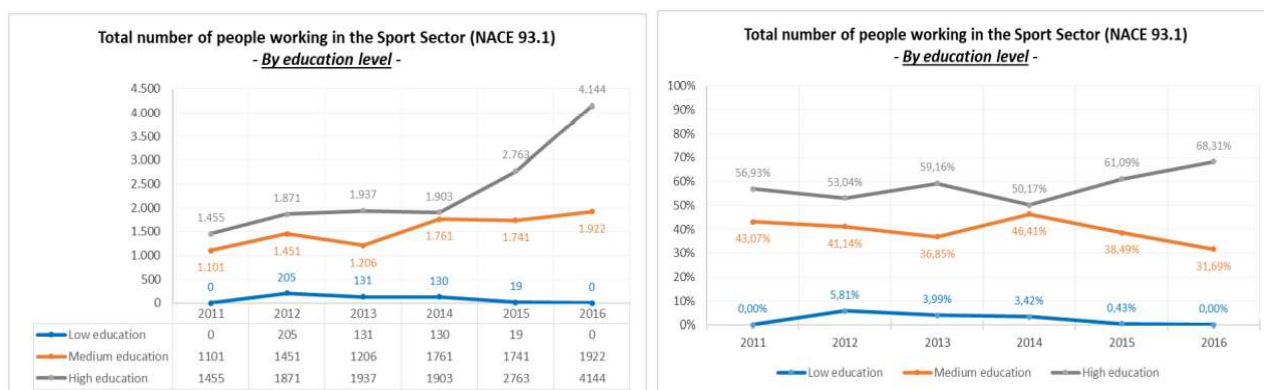
Lietuvoje nėra renkama statistika apie sporto ir fizinio aktyvumo specialistų darbo patirtį metais, panašios statistikos nebuvo aptikta ir ES šalyse. Tikėtina, kad ši statistika renkama vykdant nacionalinius tyrimus ir sprendžiant įvairius su specialistų kvalifikacija, tobulinimu ir kt. susijusius klausimus. Įprastai darbo jėgos statistika renkama amžiaus, lyties, išsilavinimo, darbo pobūdžio (pilnu ir daliniu etatu) ir užimtumo tipą (darbuotojai ir savarankiškai dirbantys). Šie rodikliai turėtų būti renkami ir analizuojami Lietuvos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriuje tikslu vertinti dinamiką, pokyčius, atlikti prognozes ir palyginamąsias studijas su kitomis ES šalimis.

2.4.4. Specialistų atitiktis kvalifikaciniais reikalavimams

Lietuvoje sporto ir fizinio aktyvumo sektoriuje dirbančių asmenų kvalifikacijos nėra susietos su Nacionaline kvalifikacijų sandara, todėl nėra net teorinės galimybės įvertinti, kiek kvalifikacijos atitinka Europos kvalifikacijų sandarą. Kai kurios ES šalys (Lenkija, Estija ir kt.) turi atliktas sąsajas, todėl yra poreikis sukurti ir Lietuvos sporto kvalifikacijų sandarą, įtvirtinant joje jau egzistuojančias kvalifikacijas Turizmo, sporto, renginių ir poilsio paslaugų sektoriaus profesiniame standarte ir, tikėtina, sukuriant naujas reikiamas kvalifikacijas.

Vertinant Lietuvos sporto sektoriaus darbuotojų dinamiką (2011–2016 m.) išsilavinimo aspektu būtina konstatuoti, jog tarp 2015–2016 m. darbuotojų skaičius su aukštuoju išsilavinimu padidėjo 33 proc. (16 pav.).

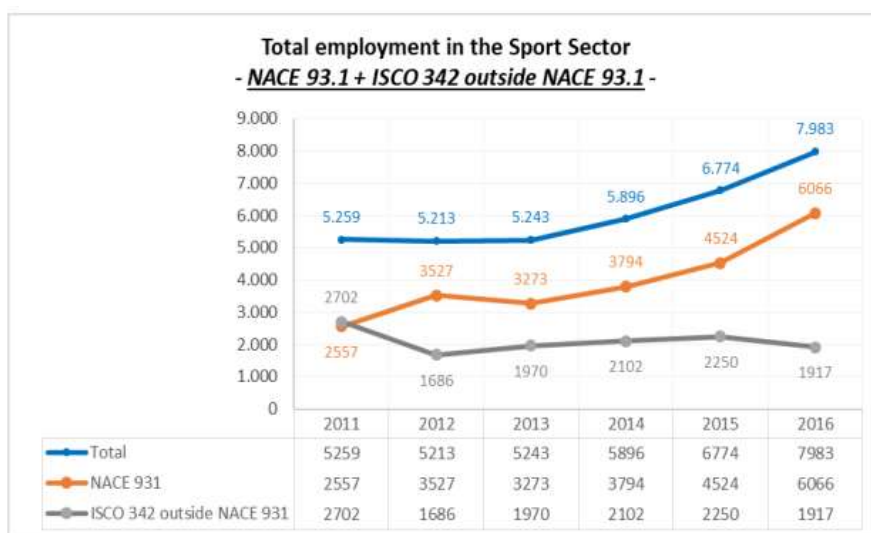
16 Pav. Lietuvos sporto sektoriaus darbuotojų (EVRK veikloje 93.1) dinamika pagal išsilavinimą 2011–2016 (asm./proc.)

Šaltinis: National sport and physical activity labour market report, EOSE, 2019

Vertinant bendrą Lietuvos sporto sektoriaus užimtumą tikslinga konstatuoti, kad 93.1 sporto veikloje dirbančių asmenų skaičius 2011–2016 m. laikotarpiu nuolat didėjo ir sudarė beveik 70 proc. visos darbo jėgos (17 pav.).

17 Pav. Bendra Lietuvos sporto sektoriaus užimtumo dinamika 2011–2016 m. (asm.)

Šaltinis: National sport and physical activity labour market report, EOSE, 2019

Lietuvos ir ES šalių specialistų pagal profesiją „342 Sporto ir kūno rengybos darbuotojai“ skaičius pagal išsilavinimo grupes pateikiamas 20 lentelėje.

20 Lentelė. Sporto ir kūno rengybos darbuotojų skaičius ES šalyse išsilavinimo aspektu (asm./proc.)

šalys	Žemas ISCED 0-2	Vidutinis ISCED 3-4	Aukštas ISCED 5-8
Estija	302 (6.92%)	2 306 (52.84%)	1 756 (40.24%)
Lenkija	634	11 890	12077
Portugalija	1 999	6 838	14 386
Lietuva	192 (3.61%)	1 507 (28.37%)	3 613 (68.02%)

Šaltinis: National report: analysis of labour market realities and challenges in the sport and physical activity, Poland, Estonia, Portugal, Lithuania, EOSE, 2019

2.4.5. Specialistų kvalifikacijos atitiktis Europos ir Lietuvos kvalifikacijų sandarose nustatytam lygmeniui

Lietuvos kvalifikacijų sandaros (LTKS) visose švietimo grandyse Lietuvoje teikiamos kvalifikacijos suskirstytos į 8 lygius, mokymosi rezultatus apibūdinant veiklos, kurią atlikti yra pasirengęs kvalifikaciją įgijęs asmuo, sudėtingumu, savarankiškumu ir kintamumu. Skiriamos dviejų tipų

kvalifikacijos: 1) kvalifikacijos darbui, kurių pagrindinis siekis yra parengti asmenį darbui; 2) kvalifikacijos mokymuisi, kurių pagrindinis siekis yra parengti asmenį tolesniam mokymuisi. 21 Lentelėje pateikiama sąsaja tarp Lietuvos kvalifikacijų sandaros lygių, kvalifikacijų tipų, aukšto meistriskumo sporto ir fizinio aktyvumo kvalifikacijų ir teikiamų paslaugų programų. Būtina pažymėti, kad tik teoriškai galime prilyginti aukšto meistriskumo specialistų/trenerių (6 lygmens) kvalifikacijas, kiti sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus darbuotojai nėra prilygintini jokiam lygmenyje.

21 Lentelė. Lietuvos kvalifikacijų sandaros lygių prilyginimas aukšto meistriskumo sporto ir fizinio aktyvumo kvalifikacijoms pagal paslaugų programas

LTKS lygiai	Kvalifikacijų tipai	Aukšto meistriskumo sporto ir fizinio aktyvumo kvalifikacijos	Aukšto meistriskumo sporto ir fizinio aktyvumo paslaugų programos
8	Daktaro diplomas		
7	Magistro diplomas Rezidentūros pažymėjimas	Aukšto meistriskumo sporto specialistas Fizinio aktyvumo specialistas***	Aukšto meistriskumo programa Vaikų neformaliojo sportinio ugdymo programa
6	Bakalauro diplomas Profesinio bakalauro diplomas	Aukšto meistriskumo sporto specialistas Fizinio aktyvumo specialistas	Aukšto meistriskumo programa Priešmokyklinio, iki mokyklinio ir pradinio ugdymo programa Vaikų neformaliojo sportinio ugdymo programa Formalųjį švietimą papildančio ugdymo programa
5	Studijų pažymėjimas Profesinio mokymo diplomas*	Aukšto meistriskumo sporto instruktorius Fizinio aktyvumo specialistas	Masinio sporto programa Sveikatingumo programa Formalųjį švietimą papildančio ugdymo programa
4	Profesinio mokymo diplomas Brandos atestatas**	Fizinio aktyvumo instruktorius	Masinio sporto programa Sveikatingumo programa Vaikų neformaliojo sportinio ugdymo programa
3	Profesinio mokymo diplomas Pagrindinio išsilavinimo pažymėjimas**	Fizinio aktyvumo instruktorius	Masinio sporto programa Sveikatingumo programa Vaikų neformaliojo sportinio ugdymo programa
2	Profesinio mokymo diplomas	Fizinio aktyvumo instruktorius***	
1	Profesinio mokymo diplomas		

* Šiuo metu 5 LTKS lygiu įgyvendinamos tik profesinio mokymo programos. Trumpųjų studijų programos, kurias baigus išduodamas studijų pažymėjimas, įteisintos 2018 m. Šiuo metu vyksta pasiruošimas joms įgyvendinti.

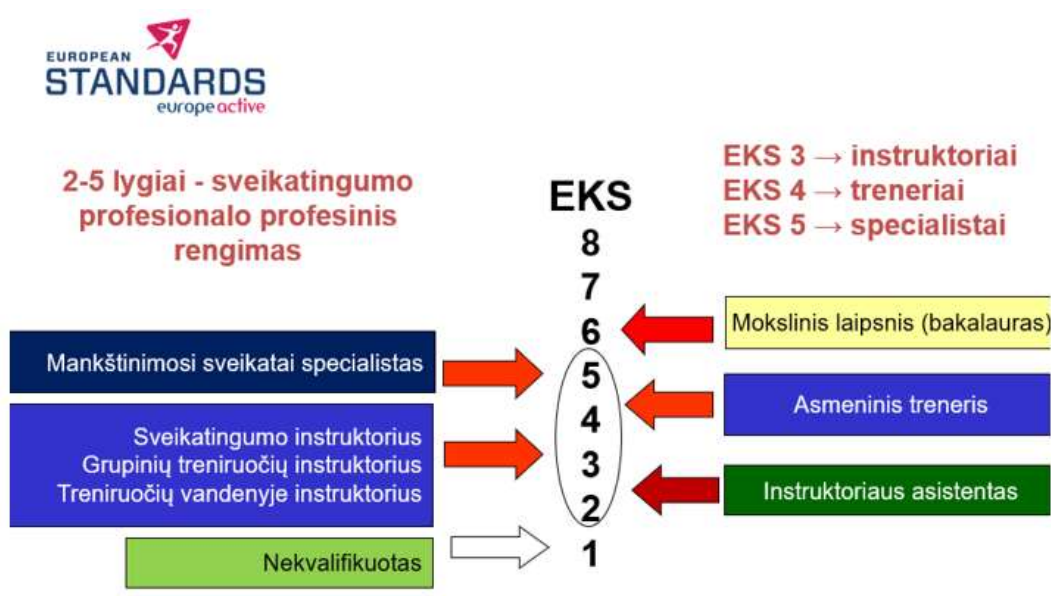
** Teisės aktai, reglamentuojantys bendrojo ugdymo programų turinį, numato, kad: pagrindinio ugdymo programos rezultatai siejami su 3 LTKS lygiu, vidurinio ugdymo programos – su 4 LTKS lygiu.

*** svarstyta kvalifikacija ateityje

Pastaba: kvalifikacija *Sporto organizacijos veiklos administratorius* nėra įtraukta.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro informaciją (2019)

Europos sveikatingumo industrijos kvalifikacijas reglamentuoja asociacija *EuropeActive*. Sporto ir sveikatingumo trenerių profesinių standartų komitetas yra atsakingas už sporto ir sveikatingumo srityje dirbančių trenerių kvalifikacijų sistemos kūrimą ir valdymą. Yra parengta 15 visų profesinių sporto ir sveikatingumo specialisto lygių standartų. Siekdama suvienodinti visoje Europoje dirbančių sporto ir sveikatingumo instruktorių bei trenerių kvalifikaciją ir keliamus profesinius reikalavimus, *EuropeActive* yra sukūrusi Europos sveikatingumo trenerių registrą, kuriame yra įtraukti ir Lietuvos treneriai ir instruktoriai.

18 Pav. Sporto ir sveikatingumo trenerių kvalifikaciniai standartai

Šaltinis: Pajaujienė, Jankauskienė (2021)

III dalis. Aukšto meistriškumo sportininkų rengimo ir fizinio aktyvumo skatinimo sąsaja su sporto sektoriaus specialistų kvalifikacijų reglamentavimu

Aukšto meistriškumo sportininkų rengimui yra būtina sudaryti tinkamas infrastruktūros, finansinio aprūpinimo ir kvalifikuoto personalo teigiamomis paslaugomis sąlygas. Treneris vaidina svarbiausią vaidmenį aukšto meistriškumo sportininkų rengime.

Tačiau nepavyko aptikti statistinių duomenų, koks trenerių skaičius Lietuvoje aptarnauja aukšto meistriškumo sportininkus, dalyvavusius pastarosiose olimpinėse žaidynėse ir kitose tarptautinėse varžybose.

2016 m. vasario Rio Olimpinėse žaidynėse dalyvavo 67 sportininkai, o 2018 m. žiemos olimpinėse žaidynėse Pjončange – 9 sportininkai. 2020 m. Tokijo OŽ buvo kandidatai 155 sportininkai, o vyko į varžybas 42 atletai. Remiantis Lietuvos tautinio olimpinio komiteto duomenimis, žiemos olimpinių sporto šakų sportininkų yra 38, o vasaros – 384 asmenys (22 lentelė). Šiems sportininkams parengti reikalingi aukšto meistriškumo sporto specialistai / treneriai, atitinkantys 6 arba 7 NKS lygius.

22 Lentelė. Olimpinėms žaidynėms rengiamų sportininkų – olimpinės rinktinės kandidatų, 2020/2021 m. sezono sąrašas

Olimpinės žaidynės	Sportininkų skaičius	Sporto šakos
2022 m. Pekino OŽ	17	5
Žiemos olimpinių sporto šakų olimpinė pamaina	21	6
2024 m. Paryžiaus OŽ	155	22
Vasaros olimpinių sporto šakų olimpinė pamaina	229	27

Šaltinis: [Dokumentai - LTOK](#)

Pagal pateiktus Lietuvos sporto centro statistinius duomenis, 2020 m. Lietuvoje sporto mokyklų formalųjį švietimą papildančio ugdymo grupėse sportuoja 46469 vaikų ir jaunimo, o klubuose – 75036 asmenų arba beveik 40 proc. daugiau asmenų (23 lentelė). Aviacijos ir techninėse sporto šakose sportuojama išimtinai klubuose, o neįgaliųjų sporte klubuose dalyvauja beveik 73 proc. daugiau asmenų nei sporto mokyklose. Nors aukšto meistriškumo sporto specialistų/trenerių skaičius yra dominuojantis šalies sportininkų rengime, tačiau nėra aiškus su olimpiečiais dirbančių sporto specialistų/trenerių skaičius ir jų turima kvalifikacija. Pagal Lietuvos Respublikos sporto įstatyme įtvirtintas sporto specialistų sąvokas statistiniai sporto specialistų (trenerių ir instruktorių) duomenys pradėti kaupti tik nuo 2020 metų, tačiau stokojama detalumo, kurį turėtų užtikrinti sporto registras, kaip pavyzdžiui Estijoje.

Galima daryti prielaidą, kad jeigu darbu su talentingų vaikų paieška, treniravimu ir rengimu varžyboms reikalingi aukšto meistriškumo sporto specialistai / treneriai, atitinkantys NKS 6 arba 7

lygius, tai šalies visuomenės fiziniam aktyvumui skatinti pilnai pakaktų fizinio aktyvumo specialisto, turinčio NKS 5 lygį arba fizinio aktyvumo instruktoriaus, atitinkančio NKS 4 arba 3 kvalifikaciją. Be to, remiantis Europe Active profesinių standartų rengimo ir diegimo patirtimi, ir 2 kvalifikacinio lygmens specialistas galėtų atlikti asistento funkcijas. Tikslinga pažymėti, kad pameistrystės programa yra sėkmingai įdiegta sporto ir fizinio aktyvumo sektoriuje (treniravimo, kūno kultūros mokytojų ir kūno rengybos veiklose) Jungtinėje Karalystėje, tačiau ši praktika nėra plačiai paplitusi kitose ES šalyje. Lietuvoje kuriamos naujos pameistrystės tradicijos, vykdomos įvairios iniciatyvos ir siekiama aktyvaus suinteresuotųjų šalių įsitraukimo.

23 Lentelė. Sportuojantieji ir sporto specialistai Lietuvoje 2020 m.

Sportuojantieji				Aukšto meistriskumo sporto specialistai ir instruktoriai		Fizinio aktyvumo specialistai ir instruktoriai	
Sporto šakos	Iš viso	Sporto mokyklose	Sporto klubuose	AMSS/T	AMSI	FAS	FAI
Olimpinės	98384	42841	55543	2302	66	147	30
Neolimpinės	23121	3628	19493	6477	15	57	12
Aviacijos	243	-	243	19	1	-	-
Techninės	1409	-	1409	124	-	1	1
Neįgalųjų	1637	352	1285	337	-	5	-
Iš viso	124 794	46 821	77 973	9 259	82	210	33

AMSS/T - AM Sporto specialistai / Treneriai; AMSI - AM Sporto instruktoriai; FAS – fizinio aktyvumo specialistai; FAI – fizinio aktyvumo instruktoriai

Šaltinis: Lietuvos sporto informacijos centras

2018 m. buvo atliktas tyrimas, kuriuo siekta patikrinti Lietuvos didžiuosiuose sveikatingumo centruose dirbančių sporto ir sveikatingumo instruktorių (n = 155) profesines kompetencijas pagal *EuropeActive* kvalifikacinius standartus (3 EKS lygio). Buvo nustatyta, kad tik mažuma (7,1 proc.) sveikatingumo instruktorių turi pakankamai pagrindinių žinių. Tik septyni (11,3 proc.) grupinių treniruočių instruktoriai išlaikė specialiųjų žinių testą. Tačiau tyrimas parodė santykinai aukštus praktinio mokymo įgūdžius, būdingus 70,7 proc. dirbančiųjų treniruoklių salėje ir 91,2 proc. grupinių treniruočių instruktoriams (Jankauskienė, Pajaujienė, 2018).

Tyrimo imtis pakankamai maža, kad daryti apibendrinamąsias išvadas, tačiau aišku viena – yra poreikis nuolat tobulinti esamų specialistų kvalifikaciją ir pritraukti daugiau žemesnės kvalifikacijos specialistų, kurie galėtų aptarnauti didesnę kiekį žmonių prevencinio, sveikatinamojo fizinio aktyvumo paslaugų teikimui.

Remiantis 2021 m. *Spinter research* tyrimų bendrovės apklausos duomenimis, fiziškai aktyvūs yra du trečdaliai (67 proc.) apklaustųjų Lietuvos gyventojų. Lyginant su 2019 m. duomenimis, besimankštinančiųjų dalis išaugo trimis procentiniais punktais (nuo 64 proc. iki 67 proc.). Šis faktas

nuteikia optimistiškai, nes tikėtina, kad reikės daugiau fizinio aktyvumo paslaugų ir jas teikiančių specialistų.

Du trečdaliai (66 proc.) visų apklaustųjų pritaria, jog vietiniai sporto ir fizinio aktyvumo paslaugų teikėjai siūlo daug galimybių būti fiziškai aktyviam, o 63 proc. visų apklaustųjų sutinka, jog jų gyvenamose vietovėse yra daug galimybių būti fiziškai aktyviam, tačiau visgi nemaža dalis respondentų visgi nesirenka aktyvaus gyvenimo būdo. Tuo tarpu respondentai kritiškai atsiliepia apie vietinės valdžios dedamas pastangas skatinant gyventojų fizinį aktyvumą, nes su šiuo faktu sutinka mažiau nei pusė (45 proc.) visų apklaustųjų.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dalyviai dažniausiai mankština savarankiškai (49 proc.), 11 proc. – ir savarankiškai, ir organizuotai, o vos 7 proc. – tik organizuotai. Tik 22 proc. sportuojančių respondentų nurodė, jog priklauso kokiam nors klubui ar yra sportuojančios grupės nariai. Visgi tikslinga būtų išsiaiškinti, kokios yra savarankiško mankštinimosi pasirinkimo priežastys. Vertinant sporto ir fizinio aktyvumo specialistų veiklos funkcijų kontekste, tikėtina, keičiasi teikiamų paslaugų pobūdis, t.y. jis tampa daugiau individualizuotas ir reikalaujantis konsultavimo, patarimojo balso, priežiūros ar pažangos vertinimo. Susiklosčiusios aplinkybės paskatino žmones ieškoti aktyvaus judėjimo formų įvairovės. Tyrimo rezultatai parodė, kad nuotolines mankštas / treniruotes teko išbandyti 27 proc. visų tyrimo dalyvių (34 proc. sportuojančių ir 13 proc. nesportuojančių).

Galima teigti, kad gyventojų sportavimo įpročiai ir teigiama dalyvavimo tendencija skatina sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus darbo jėgos lankstumą, adaptyvumą ir fragmentiškumą. Ižvelgiama specialistų įvairovės poreikio tendencija, jų gebėjimų prisitaikyti prie nuolatinių pokyčių ir teikiamų paslaugų pasiūlos įvairovės plėtros galimybės.

IV dalis. Aukšto meistriškumo sportininkų rengimo ir fizinio aktyvumo specialistų poreikio ir tobulintinų kvalifikacinių reikalavimų rodiklių perspektyva

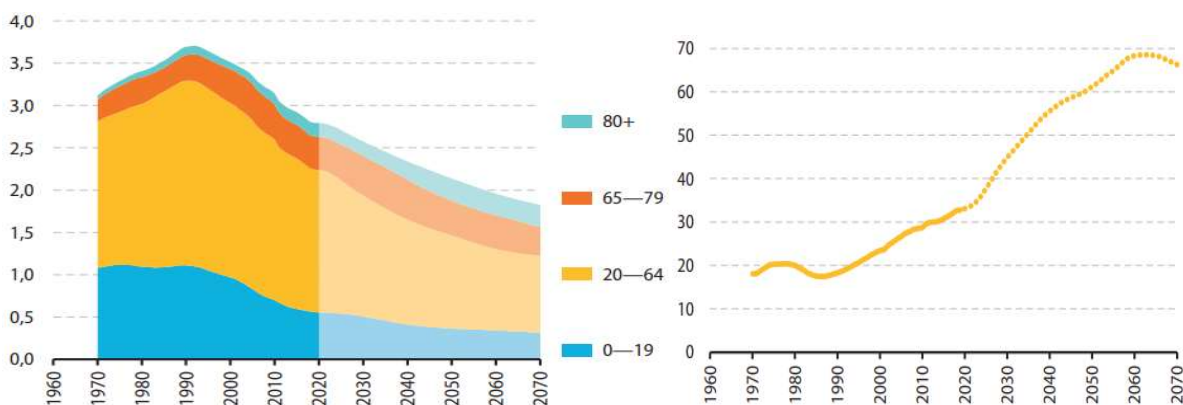
Aukšto meistriškumo sportininkų rengimo ir fizinio aktyvumo specialistų poreikio ir tobulintinų kvalifikacinių reikalavimų rodiklių perspektyva yra tiesiogiai priklausomi nuo šalies gyventojų demografinės situacijos, gyventojų judėjimo įpročių, individualios gyvenimo kokybės suvokimo, sektoriaus plėtros tendencijų ir kt. veiksnių. Remiantis Eurostat duomenimis, šalies gyventojų skaičius pradės ženkliai mažėti nuo 2025 m., o 2040 m. gyventojų bus 16 proc. mažiau nei 2020 m. (24 lentelė).

24 Lentelė. Lietuvos gyventojų skaičiaus prognozė iki 2040 m. (tūkst.)

Metai	2020	2025	2030	2035	2040
Gyventojų skaičius	2 793 592	2 707 915	2 575 553	2 452 313	2 339 698

Šaltinis: [Eurostat - Data Explorer \(europa.eu\)](https://data.europa.eu/europa/)

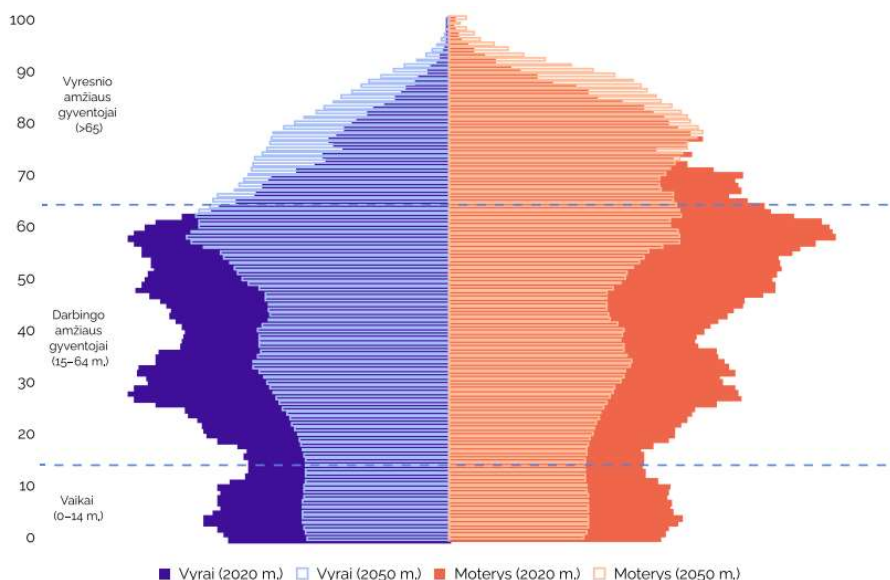
Vertinant šalies gyventojų struktūrą amžiaus aspektu, išvelgiama ryški populiacijos senėjimo tendencija (19 pav.) ir ryškiai augantis senėjimo indeksas (20 pav.). Ši prognozuojama socio-demografinė tendencija turės įtakos visos šalies gyventojų darbo ir poilsio režimui, aktyvaus laisvalaikio pasirinkimams, sveiko gyvenimo būdo idėjų realizavimui ir pan. Atitinkamai keisis sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus paslaugų poreikis ir paklausa rinkoje. Sektoriaus darbo jėgos struktūra taip pat keisis reaguojant į kuriamų bei teikimų paslaugų pasiūlą atliepiant šalies gyventojų lūkesčiams.

19 Pav. Gyventojų struktūra pagal amžiaus grupes (mln.) 20 Pav. Senėjimo indeksas (proc.)

Šaltinis: *Demografiniai pokyčiai Europoje: šalių informacijos suvestinės: Lietuva, Eurostat*

Vertinant bendrai šalies darbo jėgos struktūrinius pokyčius ateityje, analitinė apžvalga „Žmogiškasis kapitalas Lietuvoje“ (2021) pabrėžia, kad Lietuvos darbo jėga ir toliau sensta. Situacijai nesikeičiant, ypač stiprią darbingo amžiaus visuomenės dalies mažėjimo įtaką valstybės paslaugų sistema ir darbo rinka galėtų pajusti per ateinančius dešimtmečius. Prognozuojama, kad 2030 m. darbingo amžiaus gyventojų Lietuvoje bus 14 proc., o 2050 m. – 34 proc. mažiau negu yra šiuo metu.

21 Pav. Lietuvos gyventojų sudėtis amžiaus aspektu 2020 m. ir projekcija 2050 m.

Šaltinis: Žmogiškasis kapitalas Lietuvoje (2021)

Europos profesinio mokymo plėtros centras (CEDEFOP) remia Europos profesinio mokymo ir rengimo politikos kūrimą ir prisideda prie jos įgyvendinimo. CEDEFOP pateikė Lietuvos darbo jėgos prognozę iki 2030 m. Prognozuojamu laikotarpiu (2018–2030) užimtumas Lietuvoje mažės: trumpuoju laikotarpiu (2018–2022 m.) jis sumažės 0,8 proc., vidutiniu – 1,6 proc. laikotarpiu (2022–2026 m.) ir 3,5 proc. ilgalaikėje perspektyvoje (2026–2030 m.). Visumoje išvelgiama darbo jėgos mažėjimo tendencija 6 proc. Priešingai, tikimasi, kad užimtumas kad visose ES-27 šalyse padidės visais laikotarpiais; iki 2030 metų jis padidės 4,4 proc.

Prognozuojama, kad per tris dešimtmečius nuo 2000 iki 2030 metų darbo jėga Lietuvoje sumažės 31 proc. Darbo jėgos mažėjimą lemia nepalankios demografinės tendencijos, nes numatomas gyventojų visose amžiaus grupės mažėjimas 2000–2030 metais, išskyrus vyresnius nei 65 m. Darbo jėgos didėjimas 2000–2030 metų laikotarpiu yra vienintelės amžiaus grupės – 55 metų ir vyresnių asmenų. Nuo 2000 iki 2030 metų bendra trijų jauniausių grupių (amžiaus) darbo jėgos dalis (15–29m.) sumažės nuo 24 % iki 12 %, o 55 metų ir vyresnių – išaugs nuo 12% iki 29%.

Studija pateikė faktą, kad iš viso numatoma 77 000 **mažiau** darbo vietų ekonomikoje 2030 m., palyginti su 2018 m., o bendras laisvų darbo vietų skaičius, daugiausia dėl pakeitimo (*replacement*) poreikių, per tą patį laikotarpį sudarys 617 000.

Tikimasi, kad daugumoje laisvų darbo vietų (užimant naujus/prarastus darbus ir pakeitimo poreikiai kartu) dirbs aukštos kvalifikacijos profesijų atstovai, tokie kaip jaunesnieji teisės, socialinių ir kultūros specialistai (34 veikla pagal EVRK) bei verslo ir administravimo asocijuoti specialistai, kurie

yra vieni iš nedaugelio profesijų, kuriems tikimasi suteikti naujų darbo vietų kartu su keletu kitų aukštos kvalifikacijos profesijų, tokių kaip informacinių ir ryšių technologijų profesionalai (25 lentelė). Būtina pažymėti, kad 34 veikloje yra ir grupė „342 Sporto ir kūno rengybos darbuotojai“. Be to, prognozuojamas naujų darbo vietų 37 000 skaičiaus augimas 34 veikloje, kuri yra trečia naujų darbo vietų kontekste po statybos (39 000) ir verslo ir administravimo (71 000) sektorių.

25 Lentelė. 10 populiariausių profesijų užimtumo augimas (% metinis rodiklis) 2018–2030 m.

	Lithuania	EU
Legal, social, cultural and related associate professionals	6.7%	2.8%
Information and communications technology professionals	3.1%	1.4%
Business and administration professionals	1.6%	1.4%
Legal, social and cultural professionals	1.4%	1.3%
Building and related trades workers, excluding electricians	1.0%	0.6%
Chief executives, senior officials and legislators	0.8%	0.9%
Administrative and commercial managers	0.3%	1.7%
Business and administration associate professionals	-0.1%	0.9%
Food preparation assistants	-0.1%	0.5%
Science and engineering professionals	-0.2%	1.4%

Šaltinis: Cedefop (2020 Skills Forecast)

Palyginti su ES-27 kvalifikacijų įvairove, Lietuvoje ir toliau turėtų didėti aukštesnės kvalifikacijos asmenų skaičius. Prognozuojama, kad aukštojo išsilavinimo pasiūla pakankamai patenkins aukštesnio lygio profesijų paklausą. Tačiau vidutinės kvalifikacijos dalis prognozuojamu laikotarpiu nukris žemiau ES-27 vidurkio. Apskritai, prognozės rodo, kad ryškiai didėja žemos ir vidutinės kvalifikacijos specialistų trūkumas.

Įvertinus Lietuvos socio-demografines tendencijas ir darbo jėgos pokyčius, galima pateikti šias aukšto meistriško sportininkų rengimo ir fizinio aktyvumo specialistų poreikio įžvalgas:

- nuolat augantis sporto ir fizinio aktyvumo paslaugų fragmentiškumas suformuos diferencijuotos darbo jėgos poreikį;
- aukšto meistriško sportininkų rengimui didėjantys reikalavimai pagrindžia aukštos profesinės kompetencijos specialistų būtinybę ir nuolatinės kvalifikacijos tobulinimo modelio sukūrimą;
- gyventojų fizinio aktyvumo skatinimui užtikrinti reikalinga specialistų įvairovė, kuri būtų pagrįsta vidutinio ir žemesnio lygio kvalifikacijų įvairove ir teikiamų paslaugų visapusiškumu tenkinant skirtingus tikslinių gyventojų grupių poreikius;
- tiek aukšto meistriško sportininkų rengimo specialistų, tiek fizinio aktyvumo specialistų bei instruktorių kvalifikaciniai reikalavimai turėtų būti formalizuoti ir susieti su Nacionaline kvalifikacijų sandara.

V dalis. Rekomendacijos

Atlikus galimybių studiją dėl sporto specialistų rengimo Lietuvoje tobulinimo pateikiamos šios rekomendacijos:

1. Įtvirtinti teisės aktų, reglamentuojančių sporto kvalifikacijų ir teisės dirbti sporto srities specialistu įgijimą (*Lietuvos Respublikos sporto įstatymas, Turizmo, sporto, renginių ir poilsio paslaugų sektoriaus profesinis standartas (2019) ir Sporto studijų kryptių grupės aprašas (patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. V-1748)*), suderinamumą.

2. Susieti sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus specialistų kompetencijas su Nacionaline kvalifikacijų sandara ir jas formalizuoti, siekiant užtikrinti skaidrią ir aiškią sporto specialistų rengimo sistemą Lietuvoje bei liberalizuoti sporto darbo rinkos švietimo, mokymosi ir perkvalifikavimo galimybes.

3. Reaguojant į besikeičiančias visuomeninio gyvenimo aplinkybes ir augantį vartotojų poreikį plataus diapazono kokybiškoms fizinio aktyvumo ir sporto paslaugoms, sudaryti palankesnes sąlygas fizinio aktyvumo ir sporto sektoriaus specialistų išsilavinimo prieinamumui bei užtikrinti formaliųjų kvalifikacijų įvairovę, laiduojančią sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus specialistų rengimo pažangą. Tuo tikslu papildyti Turizmo, sporto, renginių ir poilsio paslaugų sektoriaus profesinį standartą naujomis kvalifikacijomis, kurių pagrindu būtų sudaryta galimybė įgyti žemesnę nei sporto krypties aukštojo universitetinio mokslo formaliąją profesinę kvalifikaciją, taip pat atitinkamai koreguoti kitus poįstatyminius sporto kvalifikacijos įgijimą reglamentuojančius teisės aktus. Papildomų kvalifikacijų įtvirtinimu rekomenduojama pakeisti šiuo metu galiojančią Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio 18 d. įsakymu Nr. V-727 patvirtintą mokymų, suteikiančių teisę dirbti fizinio aktyvumo ar aukšto meistriškumo sporto specialistu arba fizinio aktyvumo ar aukšto meistriškumo sporto instruktoriumi, organizavimo ir įgytų kompetencijų tobulinimo tvarką, kurioje nenustatyta dermė su Lietuvos kvalifikacijų sandara, nenumatyta valstybės prisidėjimo finansinė galimybė prie asmens patiriamų išlaidų, o teisė dirbti atitinkamos sporto srities specialistu ar teikti tokias paslaugas įgyjama laikinai. Praplėtus kvalifikacijų įgijimo sąlygas, būtų sudarytos lygios galimybės visiems, o taip pat ir mažiau galimybių turintiems asmenims dėl finansinės, gyvenamosios vietovės ir su sveikata susijusios padėties įgyti rinkos poreikius atliepanti sporto išsilavinimą.

4. Užtikrinti, kad būtų pripažįstamos sporto ir fizinio aktyvumo sektoriaus specialistų kompetencijos, įgytos neformalioju ir savaiminiu būdu, taip sudarant galimybes šalies nevyriausybinėms sporto organizacijoms (sporto šakų federacijoms ir sveikatingumo, sporto asociacijoms), kurios vadovaujasi tarptautinių federacijų ir tarptautinių sveikatinamojo fizinio aktyvumo asociacijų kvalifikacijų suteikimo tvarka, pripažinti/prilyginti kvalifikacijas Lietuvoje.

5. Svarstyti galimybę dėl fizinio aktyvumo/aukšto meistriškumo specialisto/trenerio profesijos įtraukimo į reglamentuojamų profesijų sąrašą, siekiant skatinti specialistų mobilumą ir jų kvalifikacijų pripažinimą tarptautinėje darbo rinkoje.

6. Nacionaliniu mastu kurti sporto ir fizinio aktyvumo specialistų registrus ir kaupti informaciją apie sporto specialistų kvalifikacijas ir jų lygius, darbo stažą ir pan., kad būtų galima naudoti šiuos duomenis sporto darbo rinkos kokybiškai analizei bei prognozavimui ateityje.

7. Tikslinga peržiūrėti sporto profesijų sąrašą ir pagal poreikį teikti patikslinimui Lietuvos profesijų klasifikatoriuje.

Literatūra

2020 Skills forecast: Lithuania. Cedefop. Prieiga per internetą: <https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/lithuania-2020-skills-forecast>

2021–2030 m. plėtros programos valdytojo, švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, sporto plėtros programa. Prieiga per internetą: [662d1b75-438d-4c9b-937b-74d98a69a7ba \(lrv.lt\)](https://www.lrv.lt/lt/programos/662d1b75-438d-4c9b-937b-74d98a69a7ba)

Aikos. LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Prieiga per internetą: <https://www.aikos.smm.lt/Puslapiai/Pradinis.aspx>

Baltoji knyga dėl sporto, 2007. Eur-Lex. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex%3A52007DC0391>

Camy, J., Clijsen, L., Madella, A., & Pilkington, A. (2004). Vocasport. Improving employment in the field of sport in Europe through vocational training. Vocational education and training in the field of sport in the European Union. Situation, trends and outlook.

Conclusions of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on promoting cross-sectoral cooperation for the benefit of sport and physical activity in society, 2020. Eur-Lex. Prieiga per internetą: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020XG1204\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020XG1204(01))

Conclusions on the role of coaches in society, November 2017. Europena Union. Prieiga per internetą: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14210-2017-INIT/en/pdf>

Čingienė, Vilma ir Laskienė, Skaistė. (2013). Ekonominio sporto rinkos poveikio šalies ūkiui analizės turinys ir aktualumas. *Sporto mokslas = Sport science*, 3(73), 8-12. https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/99953/1/ISSN2424-3949_2013_N_3.PG_8-12.pdf

Demografiniai pokyčiai Europoje: šalių informacijos suvestinės: Lietuva, Eurostat

Ekonominių veiklų rūšių klasifikatorius, 2008. TAR. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.54CEC8F63B97>

Employment in sport. Eurostat, 2021. Eur-Lex. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_in_sport#undefined

ES fizinio aktyvumo gairės, 2008. Europena Union. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/policy_documents/eu-physical-activity-guidelines-2008_lt.pdf

Occupations: legal, social, cultural and related associate professionals. ESCO. Prieiga per internetą:

<https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation?uri=http%3A%2F%2Fdata.europa.eu%2Fesco%2Fisco%2FC34&conceptLanguage=en&full=true#&uri=http://data.europa.eu/esco/isco/C34>

ESCO handbook European Skills, Competences, Qualifications and Occupations, 2019. European Union. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/esco/portal/document/en/0a89839c-098d-4e34-846c-54cbd5684d24>

European Report on Skills needs identification. Final report, 2019. EOSE. Prieiga per internetą: https://www.essa-sport.eu/wp-content/uploads/2020/01/ESSA_Sport_European_Report.pdf

European sport and physical activity labour market: existing statistics 2011-2019, 2020. EOSE.

European sport coaching framework, 2017. ICCE. Prieiga per internetą: https://www.coachlearn.eu/assets/files/project_documents/european-sport-coaching-framework.pdf

Europos darbo rinka ir darbo jėgos vystymo prioritetai sporto ir fizinio aktyvumo sektoriui, 2019. EOSE. Prieiga per internetą: https://www.essa-sport.eu/wp-content/uploads/2020/03/ESSA_Sport_European_Fact_Sheet_Lithuanian.pdf

Europos fizinio aktyvumo skatinimo strategija 2013-2025. WHO. Prieiga per internetą: https://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0010/282961/65wd09e_PhysicalActivityStrategy_150474.pdf

Europos kvalifikacijų sandara, 2009. KPMPC. Prieiga per internetą: <https://www.kpmpc.lt/kpmpc/kvalifikaciju-formavimas/kvalifikaciju-sandara/europos-kvalifikaciju-sandara/>

Europos Sąjungos darbo planas sporto srityje 2021-2024.

Europos sporto dimensijos plėtojimas, 2011.

[Eurostat - Data Explorer \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1)

Gairės dėl būtinausių treneriams keliamų įgūdžių ir kompetencijų reikalavimų, 2020.

International sport coaching framework, 2013. ICCE. Prieiga per internetą: <https://www.icce.ws/assets/files/iscf-1.2-10-7-15.pdf>

Jankauskienė, R. ir Pajaujienė, S. (2018). Professional competencies of health and fitness instructors: do they match the European standard? *Kinesiology*, 50, 269-276. <https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/kinesiology/article/view/5217>

Lietuvos kvalifikacijų sandara, 2010. KPMPC. Prieiga per internetą: <https://www.kpmpc.lt/kpmpc/kvalifikaciju-formavimas/kvalifikaciju-sandara/lietuvos-kvalifikaciju-sandara/>

Lietuvos profesijų klasifikatorius, 2012. Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/602>

Lietuvos žmoniškąjo kapitalo būklė, 2021. Strata. Prieiga per internetą: <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2021-metai/20210524-lietuvos-zmogiskojo-kapitalo-bukle-2021.pdf>

Lietuvos/nacionalinė darbo rinka ir darbo jėgos plėtros prioritetai sporto ir fizinio aktyvumo sektorius, 2019. EOSE. Prieiga per internetą: https://www.essa-sport.eu/wp-content/uploads/2020/03/ESSA_Sport_National_Fact_Sheet_Lithuania_Lithuanian.pdf

Lisabonos sutartis, 2009. Eur-Lex. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:306:FULL&from=LT>

Matos, A. C. and Čingienė, V. (2014). NEARS and NEORS classifications for the sector. In *Sport: Linking Education, Training and Employment in Europe: An EOSE Network Perspective* (p. 99-117). Editorial coordination by Jean-Louis Gouju, Thierry Zintz. Louvain-la-Neuve : Presses universitaires de Louvain. ISBN 9782875583048.

National report: analysis of labour market realities and challenges in the sport and physical activity, Poland, 2019. EOSE.

National report: analysis of labour market realities and challenges in the sport and physical activity, Estonia, 2019. EOSE.

National report: analysis of labour market realities and challenges in the sport and physical activity, Portugal, 2019. EOSE.

National report: analysis of labour market realities and challenges in the sport and physical activity, Lithuania, 2019. EOSE. Prieiga per internetą: https://www.essa-sport.eu/wp-content/uploads/2020/01/ESSA_Sport_National_Report_Lithuania.pdf

NQF country report: Lithuania 2020. CEDEFOP. Prieiga per internetą: <https://www.cedefop.europa.eu/en/print/pdf/node/138911>

Oficialiosios statistikos portalas. Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: <https://www.stat.gov.lt/web/lzd/>

Procedure for awarding professions for coach professions, 2019. Prieiga per internetą: https://www.spordiinfo.ee/ka_kord_treenerikutsetele_10.04.2019-3-EN

Ross, I. *Good governance application in practice – Estonian case*. Presentation during GANTT project partner's meeting, November 8, 2019, Vilnius.

Sector qualifications framework for sport, 2016. Prieiga per internetą: https://kwalifikacje.edu.pl/wp-content/uploads/publikacje/PDF/srk/SRKS_ENG_FIN_internet.pdf

Sport Act, 2005. Prieiga per internetą: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/505042019002/consolide>

Sport and physical activity, 2018. Eurobarometer. Prieiga per internetą: https://www.spordiinfo.ee/ebs_472_sum_en-2018

Sporto statistika. 2020 m. Lietuvos sporto statistikos duomenys. LSC. Prieiga per internetą: <http://lscentras.lt/sporto-statistika>

Sporto studijų krypčių grupės aprašo projektas, 2020. SKVC. Prieiga per internetą: https://www.skvc.lt/default/lt/teisine-informacija/ta_projektai/studiju-krypciu-aprasu-projektai-

Turizmo, sporto, renginių ir poilsio paslaugų sektoriaus profesinis standartas, 2019.